

Cultuurprofielplan 2026/2027

Inleiding

Beste lezers,

Voor jullie ligt het cultuurprofielplan 2026/2027 van de St. Michaëlschool. Dit plan is geschreven voor iedereen die geïnteresseerd is in onze school, of op één of andere manier een rol speelt in onze organisatie. Het mag gezien worden als een groot werkdocument waarin alle ins en outs van cultuureducatie en cultuurbeleving bij ons op school bij elkaar komen. Het is de opvolger van ons cultuurprofielplan uit 2024/2025. Een leeswijzer:

In het eerste hoofdstuk hebben we beschreven hoe onze visie op cultuuronderwijs tot stand is gekomen, en hoe deze visie in relatie tot onze leerlingen vertaald wordt naar ons programma. We lichten toe welke veranderingen we kunnen verwachten m.b.t. de nieuwe kerndoelen van De Stichting Leerplan Ontwikkeling. In het tweede hoofdstuk worden de leerlijnen erfgoed, muziek, jeugdliteratuur en beeldende vorming toegelicht. Het derde hoofdstuk is een inventarisatie van onze deskundigheid en ons netwerk m.b.t. cultuuronderwijs, en de taken/agenda van de cultuurwerkgroep. Een verantwoording van de besteding van de beschikbare gelden t.b.v. cultuur is te vinden in het vierde hoofdstuk in het financieel overzicht. De vieringen en keuzevakken nemen bij ons een ruime plaats in en verdienen daarom in het vijfde en zesde hoofdstuk beide uitgebreid aandacht. In hoofdstuk zeven beschrijven we onze ambities en beleidsdoelstellingen voor het komende schooljaar. Voordat we tot onze ambities kwamen, hebben we eerst ons cultuuronderwijs samen met de leerlingen en in het team geëvalueerd, zie bijlage 1. Aan de hand van het instrument EVI (digitale vragenlijst over cultuuronderwijs) van K&C (Stichting Kunst & Cultuur Groningen) hebben wij ook onder begeleiding uit professionele hoek ons beleid kunnen evalueren. Hiervoor verwijzen we naar bijlage 2. In bijlage 3 is de aanvraag voor de subsidie CMK-4 te vinden. Voor onze schoolgids en ons schoolplan verwijzen we naar de volgende link: <https://www.sint-michael.nl/>, onder het kopje informatie.

Sinds juni 2021 is de St. Michaëlschool lid van de Vereniging Cultuur Profielscholen Primair Onderwijs (VCPS-PO). Wij vinden profilering als cultuurprofielschool belangrijk. Het helpt ons intern en extern ons cultuuronderwijs helder te communiceren en vorm te geven. Zo weten ouders, gelijkgezinde scholen, en culturaanbieders in het veld ons goed te vinden. Wij vinden de verbinding die de VCPS-PO vormt tussen scholen, regionale- en landelijke instellingen een belangrijke meerwaarde van de vereniging. Als lid willen wij hieraan ook graag zelf actief bijdragen. Na de herijking van ons lidmaatschap in mei/juni in 2025 en de positieve beoordeling die daar op volgde, mag de St. Michaëlschool zich opnieuw voor een periode van vier jaar een cultuurprofielschool noemen.

Terug naar dit cultuurprofielplan; het geeft naar wij hopen een zo compleet mogelijk beeld van het cultuuronderwijs waar we als St. Michaëlschool samen trots op zijn!

Miriam Koning en Jacobien Knol

Cultuurwerkgroep

St. Michaëlschool

augustus 2026

Inhoud

Inleiding	3
Hoofdstuk 1 Visie van de St. Michaëlschool op cultuuronderwijs	6
De nieuwe kerndoelen kunst en cultuur Stichting Leerplan Ontwikkeling	6
Cultuur in de Spiegel	8
Verbinding met Burgerschapsvorming	9
In vogelvlucht: wat speelt er in Groningen op	10
het gebied van cultuur en onderwijs?	10
Wat wij verder als team belangrijk vinden m.b.t. cultuuronderwijs:	12
Onze leerlingen	14
Hoofdstuk 2 Leerlijnen	16
Leerlijn erfgoed	16
Leerlijn muziek	23
SCHOOLBIBLIOTHEEK SINT-MICHAELSCHOOL door Margreet Santing	25
Leerlijn jeugdliteratuur en poëzie	26
Bezoek van De Schoolschrijver	27
Leerlijn Beeldende Vorming	31
Cultuurmenu 2026/2027	36
Hoofdstuk 3 Deskundigheid, Netwerk, Cultuurwerkgroep	38
Deskundigheid	38
Netwerk	38
Cultuurwerkgroep: taakomschrijving en taakbeleid.	39
Agenda cultuurwerkgroep schooljaar 2026/2027	40
Hoofdstuk 4 Financieel beleid	42
Hoofdstuk 5 Vieringen, Identiteit en cultuuronderwijs	45
Hoofdstuk 6 Keuzevakken	57
Hoofdstuk 7 Ambities schooljaar 2026/2027	58
Het logo van de St. Michaëlschool	59
Bronnenlijst	60
Bijlagen:	61
Bijlage 1 Enquête over de keuzevakken, onze schoolbibliotheek en cultuuronderwijs, het EVI-dossier	61
Bijlage 2 Het Evi-dossier	78
Bijlage3 aanvraag CMK-4	79

Hoofdstuk 1 Visie van de St. Michaëlschool op cultuuronderwijs

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet hoe onze visie en doelen m.b.t. cultuuronderwijs tot stand zijn gekomen. Wij hebben ons daarbij laten leiden en inspireren door:

- De nieuwe kerndoelen Kunst en Cultuur Stichting Leerplan Ontwikkeling
- De verbinding met Burgerschapsvorming.
- Cultuur in de Spiegel.
- De kenmerken van onze leerlingen en de enquête onder onze leerlingen.
- De indicatoren van de Vereniging Cultuur Profiel Scholen-PO. (VCPS-PO)

De nieuwe kerndoelen kunst en cultuur Stichting Leerplan Ontwikkeling

De Stichting Leerplan Ontwikkeling is een expertisecentrum dat in opdracht van het Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen onderwijsprogramma's ontwikkelt voor het onderwijs in alle leergebieden, waaronder ook Kunst en Cultuur. De nieuwe kerndoelen Kunst en Cultuur zijn inmiddels klaar voor het primair onderwijs en te vinden op SLO.nl. Vanaf schooljaar 2026-2027 kunnen scholen er mee aan de slag, en vanaf schooljaar 2031-2032 worden ze verplicht. De cultuurwerkgroep van de St. Michaëlschool heeft notitie genomen van de actuele ontwikkelingen rondom de vernieuwingen van het curriculum voor het basisonderwijs. Het nieuwe leerplankader van de SLO biedt houvast bij het ontwikkelen van ons cultuuronderwijs. Per kerndoel is uitgewerkt wat een leerling zou moeten kennen, kunnen of hebben ervaren, en aan welk type leerdoelen of vaardigheden je kan denken. In een notendop: leerlingen leren *kunst maken, kunst meemaken* en *er betekenis aan geven*.

Wat is er veranderd t.o.v. de 'oude' kerndoelen?

- Cultuuronderwijs geven aan de hand van de nieuwe kerndoelen betekent dat je als leerkracht cultuur actief integreert in je lessen, bijvoorbeeld door een kunstproject of een bezoek aan een museum te organiseren in samenhang met kerndoelen van andere leergebieden, denk aan het combineren van geschiedenis met erfgoed, of rekenen met muziek.
- De ontwikkeling van het artistiek-creatief vermogen van de leerling komt meer centraal te staan met nadrukkelijk een accent op het zelf maken van kunst.
- Er komt meer ruimte voor vaktechnieken en de ontwikkeling van vaardigheden. Hoe meer technieken en vaardigheden leerlingen beheersen, hoe meer keuzes leerlingen hebben om zich uit te drukken, in beeld, toneel, dans, muziek of via media en digitale technologie.
- Kunstbeschouwing, het ervaren en begrijpen van Kunst en Cultuur, wordt een belangrijke pijler onder cultuuronderwijs.

- Leerlingen moeten vanaf 2031 minimaal in aanraking komen met drie kunstdisciplines (voorheen waren dit er vijf). Beeldende vorming en muziek blijven voor alle leerlingen verplicht. Daarnaast moeten scholen in ieder geval nog één andere discipline (dans, film of theater) aanbieden. Het staat scholen echter nog wel steeds vrij om aan alle vijf kunstdisciplines aandacht te blijven geven.
- Er komt meer aandacht voor het persoonsvormende karakter van Kunst en Cultuur. Leerlingen leren hun gevoelens, ervaringen en verhalen te verbeelden en zich uit te drukken in kunst. Dat kan helpen bij het ontdekken wie ze zijn en hoe ze naar de wereld kijken.

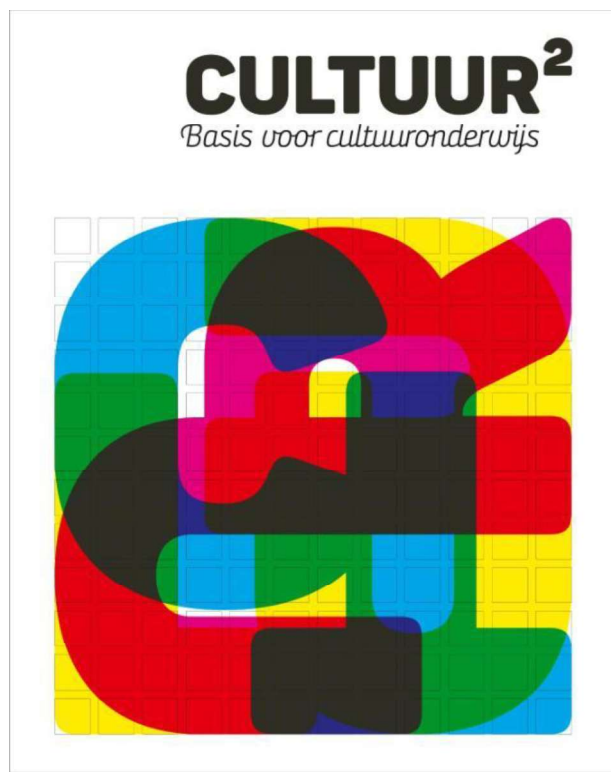
Studiedagen over de nieuwe kerndoelen 9 april en 5 november 2026

Overzicht domeinen en kerndoelen	
Domein	Kerdoel po/so/v(s)o
Artistiek- creatief vermogen	1. Creatieve maak- en denkstrategieën
	2. Reflecteren op creatieve vermogens
	3. Betekenis geven
Maken en betekenis geven	4. Verbeelden en creëren
	5. Kunstzinnige technieken en vaardigheden
Meemaken en betekenis geven	6. Kunst en cultuur beleven
	7. Kunst en cultuur in context

Op 9 april 2026 heeft de cultuurwerkgroep een studiedag bijgewoond van de VCPS-PO onder leiding van Barend van Heusden over de nieuwe kerndoelen voor Kunst en Cultuur. Op deze dag stond het thema 'Cultuuronderwijs in samenhang' centraal. Deze studiedag krijgt een vervolg op 5 november 2026 voor het hele team.

Cultuur in de Spiegel

Het onderzoek 'Cultuur in de Spiegel' onder leiding van prof. dr. B.P. (Barend) van Heusden, Rijksuniversiteit Groningen, had tot doel een theoretische basis te ontwikkelen voor cultuuronderwijs.

Het vermogen om aan al onze ervaringen en waarnemingen een betekenis te kunnen geven, noemt Barend van Heusden ons cultureel bewustzijn. Dit cultureel bewustzijn is op grond van steeds nieuwe ervaringen en waarnemingen constant in ontwikkeling. Voortdurend moeten we het beeld dat we dankzij ons geheugen van de werkelijkheid hebben, weer bijstellen. Het verschil tussen geheugen en nieuwe werkelijkheid is volgens Barend van Heusden de motor van cultuuronderwijs, en daarmee de aanjager van het ontwikkelen van cultureel

bewustzijn. Aan ons de opdracht deze motor draaiende te houden! Door cultuuronderwijs maken wij het verschil. Door ons aanbod zorgen wij voor nieuwe ervaringen voor de leerlingen.

Cultuuronderwijs hoort, net zoals andere vakken, aan te sluiten bij de ontwikkelingsfase van onze leerlingen. Het aanbod moet worden afgestemd op een zorgvuldig bepaalde beginsituatie. Dit doen we door goed naar onze leerlingen te kijken en te luisteren, en door met hen te praten om te ontdekken wat hen interesseert en bezighoudt. Maar ook willen we soms een onderwerp kiezen waarvan wij vinden dat het hen bezig zou moeten houden.

Leerkrachten willen de ontwikkeling van cultureel bewustzijn óók enigszins kunnen sturen, op grond van hun eigen belangstelling of inzicht. Dat brengt tegelijkertijd voor het team een grote verantwoordelijkheid met zich mee. De keuze die wij maken voor onze leerlingen is niet een vrijblijvende. Een begrip als erfgoedwijsheid bijvoorbeeld, zou hierbij een rol moeten spelen. Volgens Cultuur in de Spiegel zou bij cultuuronderwijs niet kennisoverdracht centraal moeten staan, maar het ontwikkelen van cultureel bewustzijn. Het gaat er vooral om hoe de leerling cultuur ervaart, er zelf betekenis aangeeft, en hoe de leerling kan reflecteren op de opgedane kennis. Een voorbeeld:

Tijdens een bezoek van onze groep 5-leerlingen aan het Klooster in Ter Apel, ging het niet alleen om het tot zich nemen van feiten, door te luisteren naar de museumdocent of door de kleurrijke glas-in-loodramen te bekijken, maar vooral om het reflecteren op de opgedane indrukken en ervaringen: "Wat vind je positief aan het kloosterleven? Hoe zou jij dat vinden, zo geïsoleerd te leven? Ken je woonvormen die hier mee te vergelijken zijn?"

Daarnaast komt een toename van cultureel bewustzijn ook tot stand door actief ervaringen te

verinnerlijken door verbeelding. Bijvoorbeeld door middel van drama (door het inleven en naspelen van het kloosterleven) of beeldende vorming (maak zelf een ontwerp voor een glas-in-lood-raam). Zie ook het kader Cultuur in de Spiegel onderaan deze pagina of bekijk de volgende link: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLfgeSdPIV55zdo-F6E5Yhek2VXHK5yGB6> en het boek: Heusden, B. P., Rass, A., & Tans, J. (2016). *Cultuur² basis voor cultuuronderwijs*.

Verbinding met Burgerschapsvorming

In mei 2022 presenteerde toenmalige minister van Primair en Voortgezet Onderwijs, Dennis Wiersma, zijn Masterplan basisvaardigheden voor het basisonderwijs met als belangrijkste doelen: elk kind kan goed rekenen en beheerst de Nederlandse taal, leert hoe we in Nederland met elkaar omgaan (burgerschapsvorming) en verwerft de benodigde digitale vaardigheden.

In het verlengde hiervan wordt van basisscholen verwacht dat bij alle vakken - waar mogelijk - de verbinding wordt gelegd met rekenen, Nederlandse taal, burgerschap en digitale vaardigheden. Dit vakoverstijgend werken betreft ook cultuureducatie. In ons beleidsplan voor burgerschapsvorming is de verbinding tussen cultuureducatie en burgerschapsvorming zichtbaar. Een voorbeeld:

Onze leerlingen worden op verschillende manieren geconfronteerd met complexe vraagstukken, bijvoorbeeld via het jeugdjournaal of de Kids Week Junior, maar zeker ook door hun eigen ervaring en waarneming. In de toekomst zal de samenleving nieuwsgierige, creatieve denkers nodig hebben. We willen onze leerlingen de verbinding laten verkennen tussen kunst en cultuur enerzijds en de maatschappij, politiek, wetenschap, natuur en technologie anderzijds. Op deze manier wordt de verbinding tussen cultuureducatie en Burgerschapsvorming gelegd. Een goed voorbeeld hiervan zijn de keuzevak-lessen aan de hand van het boek 'Superdilemma's' (Rosalie Koolhoven & Ariska Bonnema) uitgegeven door de faculteit Rechtsgeleerdheid van de Rijks Universiteit Groningen, ter gelegenheid van de Dag van de Vrede in 2020. Tijdens deze lessen worden de kinderen uitgedaagd om oplossingen te vinden voor maatschappelijke problemen waarbij sprake is van botsende belangen en meningsverschillen, zoals de aardbevingsproblematiek bij ons in Groningen of de opwarming van de aarde.

Cultuur in de Spiegel:

Cultuur in de Spiegel was een meerjarig projectonderzoek van 2008 tot 2014 onder leiding van Barend van Heusden, uitgevoerd door de Rijksuniversiteit Groningen en SLO, in samenwerking met 12 scholen voor primair en voortgezet onderwijs. Het onderzoeksproject had tot doel een theoretische basis voor cultuuronderwijs te ontwikkelen. Van Heusden definieert cultuur als een proces van denken en doen; de manier waarop mensen informatie verwerken over hun omgeving. Anders dan andere dieren kunnen mensen verschil maken tussen de ervaringswereld en de wereld in hun herinnering. Daaruit volgt dat we kunnen nadenken, fantaseren en dat we besef hebben van tijd. Cultuur wordt opgevat als een proces waarbij mensen hun persoonlijke en collectieve geheugen inzetten om betekenis te geven aan een steeds veranderende ervaring. We gebruiken hiervoor vier cognitieve of culturele basisvaardigheden:

- waarnemen
- verbeelden
- conceptualiseren
- analyseren.

Ons geheugen en omgang met het leven kunnen we vormgeven met behulp van cultuurdragers of 'media':

- ons lichaam
- voorwerpen
- taal
- grafische tekens.

Deze vaardigheden en media spelen in alle schoolvakken een rol. In cultuuronderwijs – hieronder vallen in brede zin de kunstvakken, geschiedenis, taal, filosofie en maatschappijleer – leren kinderen te reflecteren op hun eigen persoonlijke en collectieve geheugen – en dus op cultuur. In cultuuronderwijs wordt het cultureel zelfbewustzijn gestimuleerd en ontwikkeld.

In vogelvlucht: wat speelt er in Groningen op het gebied van cultuur en onderwijs?

1. De aandacht binnen het onderwijs in Groningen ligt de komende jaren op basisvaardigheden en burgerschap (alle besturen: KOC, VCOG, O2G2), talentontwikkeling (VCOG) en digitale geletterdheid (O2G2).
2. De regeling CMK gaat door en is van 2025-2028 gericht op bestendiging van cultuuronderwijs in de school. Ook de regeling productontwikkeling voor aanbieders blijft.
3. Er is een cultuurconvenant in de maak door de gemeente, met daarin aandacht voor het kind in zijn omgeving, voor kansengelijkheid, de rol van de school, deskundigheidsbevordering van professionals in en om de school, het aanbod van de omgeving, en de rol van de gemeente en de provincie daarbij. Dit convenant wordt opgesteld door alle gemeenten in de provincie Groningen.
4. De Verlengde schooldag (VSD) in Groningen ziet dat het Rijk erop stuurt dat kinderen van 8 tot 17 jaar zich in een doorlopende lijn ontwikkelen in de toekomst. De VSD gaat de komende jaren aan de slag met visieontwikkeling en afstemming van binnen- buitenschoolse programma's.
5. De SKSG ontwikkelt visie en beleid op kunst en cultuur, om zo nog beter samen te werken met aanbieders van buitenaf ten behoeve van een kwalitatief goed aanbod voor kinderen.
6. Er is een sociale agenda voor de gemeente Groningen in de maak vanuit Nij Begun voor de toekomst van kinderen en jongeren.
7. De Pabo van de Hanzehogeschool en K&C maken zich binnen Nij Begun sterk voor kunstvakdocenten op elke school. Dit sluit aan bij de aanbeveling van onderzoeksbureau Sardes in een artikel voor Meer Muziek in de Klas: zorg voor educatieve kwaliteit in het programma waarbij de activiteiten gericht op (taal)ontwikkeling worden uitgevoerd door docenten met didactische vaardigheden. <https://sardes.nl/publicatie/tien-tips-voor-de-rijke-schooldag/>
8. Er is een koers van Meer Muziek in de Klas die de komende jaren de nadruk legt op de bijdrage van cultuur aan kansengelijkheid in de ontwikkeling van kinderen.
9. In Groningen Noord loopt een programma voor leefbaarheid en veiligheid in de wijken waar onderwijs, armoede, gezondheid, wonen, en veiligheid samenkomen en waar wordt gezocht naar een goed samenspel van partijen, om tegemoet te komen aan de behoefte van kinderen en jongeren.
10. Met ingang van schooljaar 2026/2027 gaat VRIJDAG verder onder de naam TUMULT.

Wat wij verder als team belangrijk vinden m.b.t. cultuuronderwijs:

Leren met *books and boots*

Een belangrijk kenmerk van ons onderwijs is het leren 'op locatie', het fysiek ervaringen opdoen. Ofwel het leren met *Books and Boots*: naast leren uit boeken is het leren van een authentieke bron, van de werkelijkheid zelf, volgens ons belangrijk. Dit doen we door regelmatig met de kinderen op onderzoek uit te gaan.

Vakoverstijgend werken

Al eerder kwam naar voren dat we cultuuronderwijs graag in samenhang met andere vakken aanbieden, bijvoorbeeld met natuuronderwijs, wereldoriëntatie of Burgerschapsvorming. We ervaren hoe cultuureducatie het in vakken opgesplitste onderwijs betekenisvoller kan maken. En omgekeerd maakt de verbinding met andere vakken cultuuronderwijs ook expressiever! Het bereiken van deze samenhang vraagt planmatig werken van zowel de werkgroep als het team. Twee keer per jaar wordt schoolbreed een thema aangeboden. In alle groepen wordt dan aan hetzelfde thema gewerkt waarbij rijke (lees)teksten als uitgangspunt centraal staan.

De verbindende kracht

Cultuuronderwijs heeft een verbindende kracht. Dat ervaren onze leerlingen, ouders en leerkrachten in het bijzonder tijdens onze vieringen, bijvoorbeeld tijdens de Michaëlviering, de kerstviering, het Carnaval of de vastenactie.

Talentontwikkeling

Het aspect talentontwikkeling krijgt gedurende het schooljaar op de vrijdagmiddagen expliciet aandacht in de vorm van keuzevakken. De leerlingen (vanaf groep 6) krijgen de gelegenheid om een keuze te maken uit een aantal creatieve, sportieve of culturele activiteiten om talent bij hen te ontdekken en te ontwikkelen. Activiteiten waaraan de leerlingen kunnen deelnemen zijn o.a. : schaatsen, voetballen, hardlopen, tekenen, schilderen, houtbewerking, het naaiatelier, boetseren, breien, fotografie, koken, drama, (buik)dansen, schaken, gedichten, schrijven, blogs maken, stadswandelingen en museumbezoek.

Enquête onder onze leerlingen

Onder onze leerlingen wordt regelmatig een enquête afgenomen om te onderzoeken hoe zij cultuuronderwijs bij ons op school ervaren, en waar hun belangstelling naar uitgaat. De uitkomsten vormen belangrijke input voor de samenstelling van ons programma.

Tot slot, maar zeker niet minder belangrijk: plezier!

Wij willen onze leerlingen graag laten ervaren hoeveel plezier cultuur kan geven! We willen laten zien dat ze in hun eigen werk uitdrukking kunnen geven aan hun ervaringen, gevoelens en ideeën, en dat ze trots mogen zijn op hun werk!

Onze leerlingen

Bij de keuze voor een goed aanbod voor cultuuronderwijs is het van belang de specifieke kenmerken van onze leerlingen vast te stellen en mee te laten wegen. Het volgende profiel van onze leerlingen is gebaseerd op de onder ouders en leerlingen afgenomen enquête, de rapportage van het NCO (Nationaal Cohort onderzoek Onderwijs) en op input vanuit het team.

Achtergrond leerlingen en ouders:

- De sociaaleconomische situatie van onze leerlingen is overwegend goed. Het percentage leerlingen met een laag inkomen is vrijwel gelijk aan het landelijk gemiddelde.
- Onze leerlingen hebben voor een groot deel een rijke cultuurgerichte achtergrond. Bij de keuzes die we maken voor cultuuronderwijs houden wij hier rekening mee.
- Een deel van onze leerlingen wordt tweetalig opgevoed. Het percentage leerlingen met een niet-westerse migratieachtergrond ligt iets onder het landelijk gemiddelde. Het volgende is voor ons onderwijsaanbod cultuuronderwijs ook van belang: recentelijk is er onder meer vanwege de situatie in de Oekraïne, sprake van een toename van nieuwkomers. Het creëren van een veilige en stimulerende leeromgeving voor hen met respect voor hun culturele achtergrond, heeft onze volle aandacht.

Belangstelling van de leerlingen

- Vrijtijdsbesteding: een groot deel van onze leerlingen geeft aan dat het de naschoolse tijd en weekenden 'sportief', 'gezellig' of 'leuk' besteedt. Als activiteiten worden muziekles, dansles, zangles, balletles, de Jonge Onderzoekers, computerles, schilderles, een toneelclub, het kindercircus, knutselclub en breakdance genoemd.
- Meer dan 70% van onze leerlingen is lid van een sportvereniging of een andere club. Dit percentage is heel hoog in vergelijking met landelijke cijfers!
- 15% van onze leerlingen bespeelt een muziekinstrument.
- Veel leerlingen van ons bezoeken met regelmaat de openbare bibliotheek, de bioscoop of een museum.

Sociaal-emotioneel functioneren

- Onze school gebruikt de KIVA-meting als volginstrument voor de sociaal-emotionele ontwikkeling op zowel leerlingenniveau als op groepsniveau. Uit het scoreoverzicht blijkt dat de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen overwegend goed verloopt.
- Over het algemeen vinden onze leerlingen zichzelf sociaal competent. Dit wordt ook zo door onze leerkrachten ervaren. Onze leerlingen kunnen zichzelf goed presenteren, weten probleemoplossend om te gaan met ruzies en komen op een goede manier voor zichzelf op.
- De wat kwetsbaardere leerlingen met een *special need* trekken zich in allerlei opzichten op aan het sterke 'middenkader' dat in alle groepen voor hen een belangrijke stimulerende factor is.

Religie:

- Een deel van onze kinderen (15%) is van huis uit katholiek. Een kleiner deel is actief betrokken bij de Joodse gemeente in de stad, een PKN-gemeente of voelt zich verbonden met de moslimgemeenschap in de stad. De grootste helft van onze populatie geeft aan geen geloofsovertuiging aan te hangen.

Wat is samengevat onze visie op cultuuronderwijs?

- Al onze culturele activiteiten *samen* vormen de motor van ons cultuuronderwijs. Met een veelzijdig aanbod willen wij deze motor voortdurend draaiende houden!
- Door planmatig en doelgericht nieuwe ervaringen en kennis aan te bieden, willen wij cultureel bewustzijn bij onze leerlingen tot stand te brengen. We willen hen leren een referentiekader opbouwen dat hen helpt de wereld te begrijpen en zich een mening te vormen.
- We vinden het belangrijk met ons aanbod aan te sluiten bij de belevingswereld van onze leerlingen. Dit doen we door goed naar de leerlingen te kijken en te luisteren, om te ontdekken wat hen interesseert en bezighoudt.
- Een toename van het cultureel bewustzijn wordt versterkt door ervaringen te verinnerlijken door *verbeelding*. Daarom nemen vakken als beeldende vorming, toneelspelen, muziek en dans bij ons een ruime plaats in. Door verbeelding kunnen de leerlingen hun ervaringen tot uitdrukking brengen. Het expliciet aanleren van de technieken en vaardigheden die zij volgens ons hierbij nodig hebben, zien wij als middel én als doel.
- Wij vinden het belangrijk dat onze leerlingen kennismaken met kunst en cultuur in relatie tot hun eigen omgeving. Onze leerlingen leren - waar mogelijk - met 'Books and Boots': naast leren uit boeken, vinden wij leren van een authentieke bron, de werkelijkheid zelf, zeer waardevol. We realiseren dit door regelmatig met de kinderen op onderzoek uit te gaan.
- We willen onze leerlingen de verbinding tussen kunst en cultuur enerzijds en de maatschappij, politiek, wetenschap, natuur en technologie anderzijds laten verkennen. De keuzevakken spelen een belangrijke rol bij het ontwikkelen van probleemoplossend denken en creativiteit. Cultuuronderwijs wordt daarom waar mogelijk in samenhang met andere vakken gegeven.
- Wij hechten ook voor cultuuronderwijs veel waarde aan een programma met een duidelijke, doorlopende leerlijn. We vinden het belangrijk dat de leerlingen met alle disciplines binnen kunst en cultuur in aanraking komen.
- Wij waarderen de verbindende kracht die cultuuronderwijs bij ons op school heeft. Dit willen wij onze leerlingen, ouders en leerkrachten in het bijzonder laten ervaren tijdens onze vieringen.
- We willen dat ons cultuuronderwijs kan helpen talenten van onze leerlingen te ontdekken, en de ontwikkeling ervan zal stimuleren.
- We vinden het belangrijk onze leerlingen verschillende culturen te laten ervaren.
- Vanuit het oogpunt van **kansengelijkheid** willen wij dat door ons cultuuronderwijs **alle** leerlingen de kans krijgen om - uitgebreid en evenveel - in aanraking te komen met cultuur.
- Tot slot, maar zeker niet minder belangrijk: wij willen onze leerlingen graag laten ervaren hoeveel **plezier** cultuur kan geven!

Hoofdstuk 2 Leerlijnen

Leerlijn erfgoed

Bij de totstandkoming van de leerlijn cultureel erfgoed werd uitgegaan van het volgende:

- de opbouw van de leerlijn geschiedenis, de canon van Nederland en Groningen;
- de bij ons gebruikte methode 'Wijzer!';
- de aanbevelingen uit de Culturele 50 van K&C Groningen;
- logistieke en financiële mogelijkheden;
- aandacht voor erfgoedwijsheid.

Het doel van de leerlijn cultureel erfgoed was het bereiken van een grotere betrokkenheid van onze leerlingen bij geschiedenisonderwijs en een versterkt cultureel bewustzijn, door het optimaal gebruik maken van cultureel erfgoed in onze directe schoolomgeving, passend bij de visie van Cultuur in de Spiegel. Bij de keuzes die gemaakt zijn, is vooral rekening gehouden met wat zowel leerlingen als leerkrachten aanspreekt, en de praktische haalbaarheid ervan. Alle activiteiten uit de leerlijn zijn verbonden met de verschillende tijdvakken die in de methode '*Wijzer!*' jaarlijks behandeld worden. Voor alle activiteiten zijn contactpersonen, relevante e-mailadressen, telefoonnummers e.d. zo volledig mogelijk in kaart gebracht. (Zie pagina 20/21)

In het team is besproken met welk erfgoed - dichtbij school of iets verder weg - onze leerlingen eind groep 8 kennis gemaakt zouden moeten hebben. Alle leerkrachten is gevraagd de voor hen belangrijke items op te schrijven. Een inventarisatie hiervan volgt in een overzicht hiernaast. De frequentie waarin de items genoemd zijn, heeft de volgorde bepaald. De lijst is daarna nogmaals afgestemd met het team. In de verticale blauwe balk is een overzicht opgenomen van de erfgoeditems voor het primair onderwijs uit de Culturele 50 van K&C Groningen. Alle met een groen vierkantje gemarkeerde erfgoeditems uit de Culturele 50 van K&C Groningen zijn ook terug te vinden in ons programma.

De bus van K&C Culturele Mobiliteit

In schooljaar 2026/2027 neemt de St. Michaëlschool deel aan Culturele Mobiliteit van K&C Groningen. Zie het programma hiernaast afgebeeld.

Het project Culturele Mobiliteit helpt scholen bij het organiseren van een bezoek aan één van de grote musea of erfgoedinstellingen in Groningen, zoals bijvoorbeeld het Klooster in Ter Apel of het Openluchtmuseum Het Hoogeland.

	Culturele mobiliteit	2026/2027	
groep	Waarnaartoe?	Wanneer?	bijzonderheden
3	Openluchtmuseum Het Hoogeland in Warffum Over de dingen die voorbijgaan	woensdag 10 maart 2027 vertrek <i>informatie volgt</i>	Programmatijd 09:30 - 11:30 uur Aantal leerlingen 28 Begeleiders 4
4	Openluchtmuseum Het Hoogeland in Warffum Over de dingen die voorbijgaan	woensdag 3 maart 2027 vertrek <i>informatie volgt</i>	Programmatijd 09:30 - 11:30 uur Aantal leerlingen 29 Begeleiders 4
5	Stichting Klooster Ter Apel in Ter Apel In de voetsporen van broeder Jacobus	dinsdag 5 januari 2027 vertrek <i>informatie volgt</i>	Programmatijd 09:30 - 11:30 uur Aantal leerlingen 28 Begeleiders 4
6	Museum Wierdenland in Ezinge, Hoog en droog: het mysterie van het leven op de Wierde	dinsdag 26 januari 2027 vertrek <i>informatie volgt</i>	Programmatijd 10:15 - 11:45 uur aantal leerlingen 28 Begeleiders 4
7	Waddenerfgoedcentrum Waddenzee (WEC) in Lauwersoog Waddenwezens: Mens en zeehond in het Waddengebied	dinsdag 10 november 2026 vertrek <i>informatie volgt</i>	Programmatijd 10:00 - 12:00 uur aantal leerlingen 18 Begeleiders 3
8	Victory Museum in Grootegast.	dinsdag 6 april 2027 vertrek <i>informatie volgt</i>	Programmatijd 09:30 - 11:00 uur Aantal leerlingen 26 Begeleiders 4

Gezamenlijk heeft het team de volgende keuzes gemaakt die inmiddels in een vast programma in ons curriculum zijn ondergebracht. (Zie blz. 22 en 23)

- Herinneringscentrum Kamp Westerbork
- Anne Frank Huis
- *Sint Joris en de draak* van beeldhouwer Oswald Wenckebach op het Martinikerkhof
- Folkingestraat, Synagoge, jeugdsjoel en Beth Zekanim
- Het verhaal van de bevrijding van Groningen in april 1945
- Het Groninger Museum
- Het Museum aan de A
- Openluchtmuseum Het Hoogeland
- De Fraeylemaborg
- Klooster Ter Apel
- Veenkoloniaal museum Veendam
- Kunstenaarsvereniging 'De Ploeg'
- Informatie over streekproducten
- De Waddenzee, in zijn algemeenheid: Unesco werelderfgoed
- Gronings volkslied, Gronings dialect
- Groninger Volksverhalen
- Ede Staal
- 't Forum
- Rijksmuseum
- Binnenhof Den Haag
- Een boerderij in bedrijf bezoeken.
- Een molen in bedrijf bezoeken.
- Vesting Bourtange
- Feesten: Sint Michaël, Sint Franciscus, Sint Martinus, Sinterklaas, Kerst, Carnaval en Pasen, Hemelvaart en Pinksteren.
- Oorsprong Groningen, de stadswallen, voormalige stadsmuren en stadspoorten, de eb en vloed- kades aan de Spilsluizen.
- Achtergrond van de Martinikerk en het Martinikerkhof, toren beklimmen, het carillon bekijken.
- Wandeling in de directe omgeving van de school, de kinderen wijzen op wat nieuwbouw is en wat oud is.
- Kennismaking met schilders als Otto Eerelman, Jozef Israëls, Hendrik Nicolaas Werkman, en schrijver/illustrator Cornelis Jetses.
- Groninger hofjes
- Groninger landschap: de Onlanden en wierden.
- Bezoek aan een hunebed
- Speelgoed en gebruiksvoorwerpen van vroeger
- Persoonlijk erfgoed van de kinderen zelf
- Verdwenen beroepen.
- Flora en Fauna van Groningen: koolzaad, suikerbieten.
- 28 augustus Groningens Ontzet
- In zijn algemeenheid: de Groninger canon
- In zijn algemeenheid: de Unesco werelderfgoed.

Erfgoeditems uit de Culturele 50 van K&C Groningen:

01 Anne Frank leren kennen

02 Het meisje van Yde zien.

03 Rondleiding door eigen stad of dorp.

04 Het Rijksmuseum bezoeken.

11 Een werkende molen bezoeken.

14 Kunst meemaken op straat.

15 Een tentoonstelling maken.

17 Een hunebed aanraken.

22 De geschiedenis van je eigen familie onderzoeken.

24 Sinterklaas en Sint Maarten vieren

31 Een oorlogsherdenking meemaken.

34 Filosoferen over de betekenis van kunst.

35 Een openluchtmuseum bezoeken.

37 In streekdialect een liedje of verhalen horen.

39 Sprookjes lezen, vertellen of voorgelezen worden.

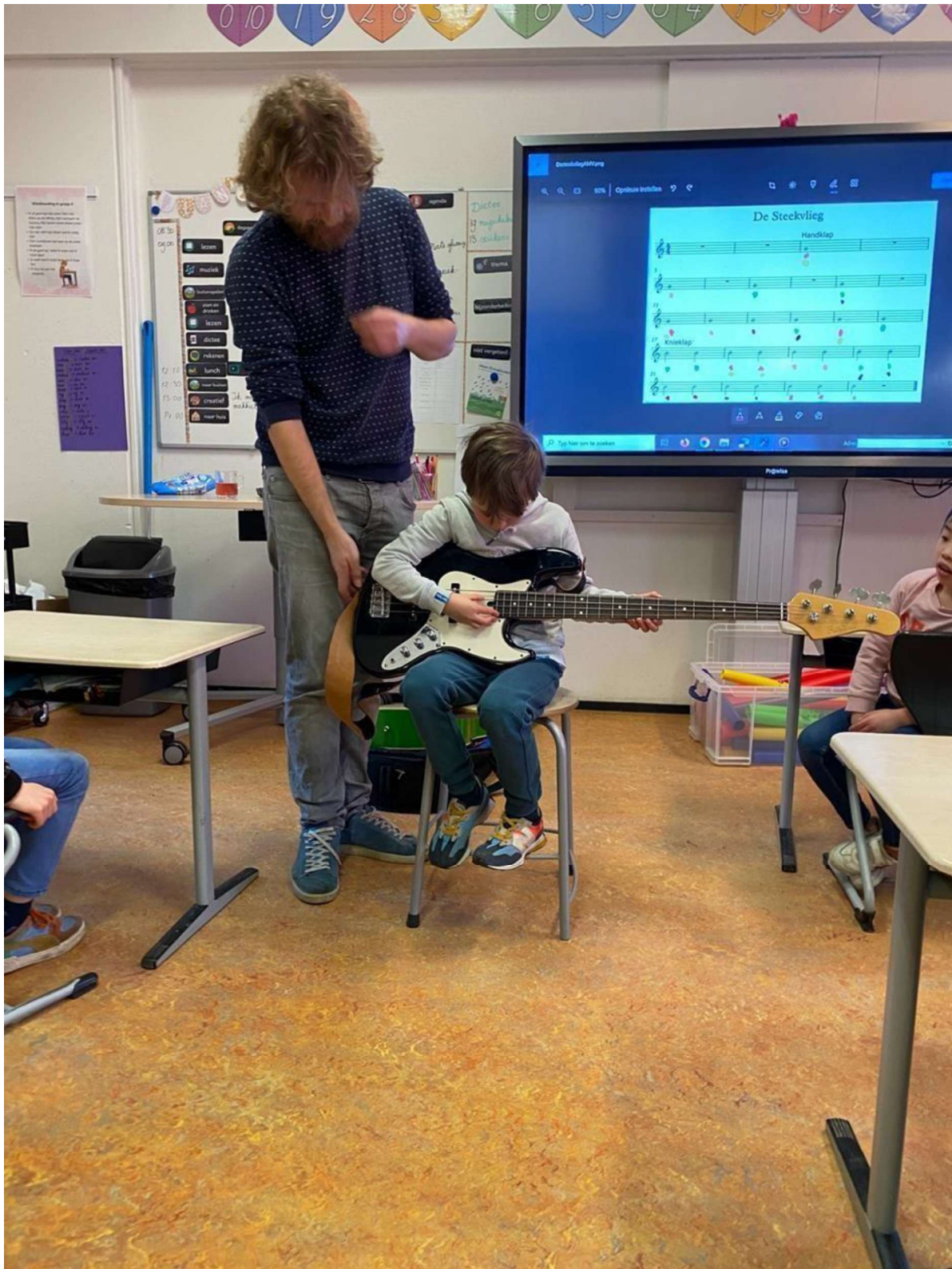
42 Een kerk bezoeken.

45 Het Nederlands volkslied leren.

De groen aangevinkte items heeft de Sint Michaëlschool opgenomen in haar curriculum.

Programma erfgoededucatie	Erfgoed waarvan het team vindt dat onze leerlingen er eind groep 8 kennis meegemaakt zouden moeten hebben.	Contactgegevens cultuuraanbieders, verwijzingen naar lessuggesties.
Groep 1/2	Optie 1 of 2 (spiegelprogramma voor de heterogene groep): 1. Een boerderij in bedrijf bezoeken. 2. Een molen in bedrijf bezoeken. 1. Speelgoed en gebruiksvoorwerpen van vroeger 2. Persoonlijk erfgoed van de kinderen zelf • Bezoek Museum aan de A (Wegens verbouwing gesloten.) • Schrijver/illustrator Cornelis Jetses.	Wilma's Erf Zuidveld 16 9755 TM Onnen Tel. 050-4063670 Email: info@wilmaserf.nl Zie erfgoedwaaier Zie erfgoedwaaier Zie erfgoedwaaier Museum aan de A Brugstraat 24 9711 HZ Groningen Tel. 050 312 22 02 info@museumaandea.nl educatie@museumaandea.nl
Groep 3	• Het Hoogeland Museum • Verdwenen beroepen. • Familiegeschiedenis, de tijd van opa en oma	Culturele Mobiliteit in Groningen en Drenthe, K&C contactpersoon Jolanda Vas, tel. 050 72 10 840 Zie erfgoedwaaier Zie erfgoedwaaier
Groep 4	• De Fraeylemaborg • Flora en Fauna van Groningen: koolzaad, suikerbieten,	Culturele Mobiliteit in Groningen en Drenthe, K&C contactpersoon Jolanda Vas, tel. 050 72 10 840 Contact Groninger Landschap, tel. 050 313 5901
Groep 5	• Klooster Ter Apel • Otto Eerelman • Bezoek aan de Groninger landschap: de Onlanden	Culturele Mobiliteit in Groningen en Drenthe, K&C contactpersoon Jolanda Vas, tel. 050 72 10 840 Wandeling naar Stadhuis en geboortehuis hoek Zwanestraat Oude Boteringestraat. Contact Groninger Landschap, tel. 050 313 5901
Groep 6	• De Waddenzee • Veenkoloniaal museum Veendam • Jozef Israëls	Schoolreis Schiermonnikoog groep 6 Culturele Mobiliteit in Groningen en Drenthe, K&C contactpersoon Jolanda Vas, tel. 050 72 10 840 Wandeling naar standbeeld Heereplein, geboortehuis Vismarkt
Groep 7	• Sint Joris en de draak van beeldhouwer Oswald Wenckebach op het Martinikerkhof • Het Groninger museum • Vesting Bourtange • Kunstenaarsvereniging De Ploeg • Achtergrond van de Martinikerk en het Martinikerkhof, toren beklimmen, het carillon bekijken.	Wandeling naar Martini kerkhof Culturele Mobiliteit in Groningen en Drenthe, K&C contactpersoon Jolanda Vas, tel. 050 72 10 840 Stadswandeling
Groep 8	• Amsterdam Anne Frank Huis • Herinneringscentrum Westerbork	Draaiboek Sarina van Straatum leerkracht groep 8, beschikbaar.

	- Folkingestraat, Synagoge, de jeugdsjoel en Beth Zekanim - Het verhaal van de bevrijding van Groningen in april 1945 - Vervolging en Vrijheid - Amsterdam Rijksmuseum - Den Haag, Binnenhof H. N. Werkman	Draaiboek Sarina van Straatum, leerkracht groep 8, beschikbaar. Wandeltocht vanuit de Synagoge, contactpersoon Marcel Wichgers/Jolijn Rijpma. Tel. 050 312 31 51 Leskist beschikbaar Draaiboek Sarina van Straatum, leerkracht groep 8, beschikbaar. Draaiboek Sarina van Straatum, leerkracht groep 8, beschikbaar. GRID Grafisch Museum Groningen Wegens herhuisvesting tijdelijk gesloten. tel. 050-5256497 info@gridgroningen.nl Postadres Westerse Drift 5 9752 LA Haren
Jaarlijks terugkomend schoolbreed	Alle regionale feesten en katholieke vieringen : Sint Michaël, Sint Martinus, Sinterklaas, Kerst, Carnaval en Pasen. Hemelvaart en Pinksteren. 28 augustus Groningens Ontzet	Voor deze feesten zijn voor de organisatie werkgroepen samengesteld. Per feest is een kwaliteitskaart met draaiboek beschikbaar. Groep 7 brengt per schooljaar een bezoek aan de Schoolkerk van Garmerwolde. Aanmelden: info@schoolkerk.nl
Groepen 1,2,3 en 6, overeenkomstig met het aanbod uit het abonnement op het Forum	Bezoek aan het Forum	info@forum.nl 050 368 36 83 Iris Burgstra Lees-/mediaconsulent Jeugd & Educatie I.burgstra@forum.nl
Keuzevakken vrijdagmiddag: optie: koken optie taal/poëzie	Informatie over streekproducten Gronings volkslied, Gronings dialect. Groninger Volksverhalen Ede Staal	Organisatie keuzevakken Henk Stroetinga. Organisatie koken; Gina Sluiter Organisatie Poëzie, Gronings dialect als keuzevak: Henk Stroetinga
Groot thema Schoolbreed:	Thema's 2026/2027 Wie leefden er vroeger Verken de smaken van de wereld	
Stadswandelingen voor de midden- en bovenbouw:	- de directe omgeving van de school, de kinderen wijzen op wat nieuw en wat oud is. - Groninger hofjes - Oorsprong Groningen, de stadswallen, voormalige stadsmuren en stadspoorten, de eb en vloed kades aan de Spilsluizen.	<i>In bovenstaand programma wordt een aantal items uit de aanbevelingen van K&C's culturele 50 niet genoemd, Deze items zijn een nog te ontwikkelen product.</i>

Leerlijn muziek

De muzieklessen op de St. Michaëlschool gaan uit van de competenties/muziekdoelen zoals beschreven door de Stichting Leerplan Ontwikkeling. Dit doen we aan de hand van de muziekmethode *'Eigen-wijs digitaal'*. Wekelijks besteedt iedere leerkracht aandacht aan muziek, waar mogelijk in samenhang met andere vakken, bijvoorbeeld bij het aanleren van de tafels (rekenen), of bij het uitbreiden van de woordenschat (Engels, Nederlands). Ieder schooljaar worden twee musicals opgevoerd: de kerst- en eindmusical. Deze musicals kennen een lange historie bij ons, en vormen beide een muzikaal hoogtepunt. Alle groepen treden hierin op met een muzikale bijdrage. Elk kind staat in beide voorstellingen op het podium. Dat vinden we erg belangrijk. Daarnaast worden door de leerlingen van groep 8 solo-presentaties gegeven.

Jaarlijks wordt in de adventsperiode 's morgens voor aanvang van de schooldag opgetreden door een (tijdelijk) orkestje van leerlingen, in wisselende samenstelling onder begeleiding van ouders. De kinderen spelen op hun eigen instrumenten. De St. Michaëlschool beschikt over een piano in het speellokaal. Daarnaast is er een muziekkast met kleine instrumenten. Onze school doet mee aan het Cultuurmenu in Groningen. Binnen het Cultuurmenu bezoekt jaarlijks een bovenbouwgroep een klassiek concert van het Noord Nederlands Orkest.

In schooljaar 2026/2027 worden door muziekdocenten van muziekschool **Tumult** de volgende muzieklessen bij ons op school gegeven:

groep	wat	wanneer	Tijd	docent
Olifanten Groep 1/2	Zingen in de klas	2 september t/m 11 november	09:30 10:00	Michiel van der Veen
Zebra's Groep 1/2	Zingen in de klas	2 september t/m 11 november	10:00 10:30	Michiel van der Veen
Papegaaien Groep 1/2	Zingen in de klas	2 september t/m 11 november	10:30 11:00	Michiel van der Veen
Groep 3	Zingen in de klas	2 december t/m 17 februari	12:30 13:15	Michiel van der Veen
Groep 4	Muziek in de klas	2 december t/m 17 februari	13:15 14:00	Michiel van der Veen
Groep 5	Muziek in de klas	2 september t/m 11 november	11:00 12:00	Michiel van der Veen
Groep 6	Muziek in de klas	2 september t/m 11 november	12:30 13:30	Michiel van der Veen
Groep 7	Pop in de klas	2 december t/m 17 februari	10:00 11:00	Michiel van der Veen en Selim Boukhris
Groep 8	Hiphop in de klas	2 december t/m 17 februari	11:00 12:00	Michiel van der Veen en Selim Boukhris

SCHOOLBIBLIOTHEEK SINT-MICHAELSCHOOL door Margreet Santing

De schoolbibliotheek bestaat al vele jaren binnen de Sint-Michaëlschool en is niet meer weg te denken. Begonnen met een kleine ruimte in de nok van het gebouw en nu uitgegroeid tot een volwaardige bibliotheek in een eigen ruimte waar de kinderen dagelijks tussen 8.30 - 9.00 terecht kunnen. De meeste ochtenden hebben de kinderen uit groep 4 t/m 8 een half uur vrij lezen op hetzelfde tijdstip dat de schoolbibliotheek geopend is. Zo is er altijd ruimte om een boek te ruilen. De bieb wordt dagelijks gerund door 2 biebouders. Zij begeleiden de kinderen bij vragen, geven tips, lenen de boeken uit, nemen ze weer in en zetten alle boeken weer op de juiste plaats terug in de kast. Daarnaast worden alle werkzaamheden gecoördineerd door een medewerker van de school. De schoolbibliotheek werkt met het geautomatiseerde systeem V@school-air. Dit is een eigentijds en kindgericht bibliotheeksysteem. Naast het innemen en uitlenen kun je boeken opzoeken, biedt het o.a. lees- en boekentips etc.

Elk kind heeft een eigen bibliotheekpasje. Dit pasje is verbonden met het pasje van één van de Forum bibliotheken als je daar lid van bent. Dit pasje wordt altijd in de schoolbibliotheek bewaard. Zo kun je als schoolbibliotheek ook altijd achterhalen waar een boek zich bevindt.

Elk kind leent telkens 1 leesboek en daarnaast mogen ze ook een informatieboek lenen. Ook is het mogelijk een boek te reserveren. Leerkrachten kunnen ook gebruik maken van de bibliotheek of desgewenst een kleine collectie in de klas ter ondersteuning krijgen. Deze collectie wordt een paar keer per jaar gewisseld. De boeken worden uitgeleend op speciale groepspassen die er van elke groep zijn.

De collectie van de schoolbibliotheek bestaat uit verhalende- (=lees-) en informatieboeken. Er zijn leesboeken op allerlei niveaus, vanaf startboeken voor de kinderen uit groep 3 die net beginnen met lezen t/m de C-boeken voor kinderen van 12 à 13 jaar. Er zijn boeken met een speciaal lettertype voor kinderen met dyslexie, Engelse boeken, toneelleesboeken, strips en informatieboeken over diverse onderwerpen. Elk jaar wordt een vast bedrag opgenomen in de begroting voor de aanschaf van nieuwe boeken. Zo kunnen er jaarlijks gemiddeld 100 nieuwe boeken worden gekocht. De nadruk bij het aanschaffen ligt voor 80% op leesboeken. Daarbij wordt o.a. gelet op het aantal uitleningen, vervangen van oude gedateerde en versleten exemplaren, vraag die kinderen en leerkrachten hebben. En als laatste, maar zeker niet onbelangrijk het beschikbare aanbod, welke nieuwe boeken er zijn of nog uitkomen. Regelmatig, zo'n 4 à 5 keer per jaar worden er onderwijsrecensies uitgebracht die veel informatie geven. Daarnaast is een rondje langs de boekhandelaren altijd heel gezellig, maar levert bovendien veel inzicht op. Naast de dagelijkse biebwerkzaamheden wordt er binnen de Sint-Michaëlschool ook veel aandacht geschonken aan jaarlijks terugkomende leesbevorderende activiteiten zoals:

Voorleesdagen

Tijdens de voorleesdagen die in januari plaatsvinden wordt er extra veel voorgelezen op school. Vaak worden hier ouders voor ingeschakeld of opa's en oma's. Zij lezen dan een bekroond prentenboek van dat jaar voor of kiezen zelf een geschikt boek.

Kinderboekenweek

Aan dit evenement dat plaatsvindt in begin oktober wordt altijd ruimschoots aandacht besteed. Na de zomer worden de leerkrachten alvast ingelicht met een informatief stuk. Zij krijgen de gelegenheid een themaboek te kiezen die zij dan later kunnen behandelen in hun eigen groep. Daarnaast staan er door de hele school Themaboeken en Griffelboeken uitgesteld. Op alle verdiepingen is een tentoonstelling ingericht. Kinderen mogen een boek direct meenemen naar de klas of ze kunnen het reserveren en na de KBW lezen. Voor de kinderen van groep 3, 4 en 5 en groep 6, 7 en 8 worden ook allerlei activiteiten georganiseerd. Ook de ouders worden bij de Kinderboekenweek betrokken. De school heeft sinds diverse jaren een goed contact met boekhandel Riemer die tijdens de KBW altijd een spaaractie organiseert. Dit houdt in dat ouders die tijdens de KBW een Kinderboek kopen bij Riemer de kassabon op school inleveren. 20% van elke bon gaat in een spaarpot en aan het eind van de KBW mag de school daar dan extra boeken van kopen. Een leuk en zinvol initiatief waar de ouders graag aan meewerken.

Nationale Voorleeswedstrijd

Deze activiteit, speciaal voor groep 7 en 8, wordt jaarlijks georganiseerd in november. De kinderen vinden het wedstrijdelement, het tegen elkaar strijden, best wel spannend. Ze leren naar elkaar te luisteren en van elkaar te leren en ook om hun angst te overwinnen bij het lezen en voordragen in het openbaar. Een jury maakt de schoolkampioen bekend die hiervoor een boek cadeau krijgt.

Leerlijn jeugdliteratuur en poëzie

Het begint allemaal met leesplezier. Leesplezier is de basis voor leren lezen. Als kinderen plezier hebben in lezen, lezen ze meer en gaan ze steeds beter lezen. Daardoor kunnen zij meer kennis opdoen en zich ook literair ontwikkelen.

We willen daarom op de St. Michaëlschool het leesplezier van de kinderen vergroten door het aanbieden van een grote verscheidenheid aan aantrekkelijke boeken. In alle groepen wordt dagelijks voorgelezen, variërend van prentenboeken in de onderbouw tot titels uit de Canon voor Jeugdliteratuur in de bovenbouw. Het fundament onder de leerlijn jeugdliteratuur en poëzie is onze schoolbibliotheek. In het kader op blz. 25 legt Margreet Santing uit hoe de schoolbibliotheek bij ons op school is georganiseerd. Verder is er een goede samenwerking met de Openbare Bibliotheek. De OB is op loopafstand gehuisvest in het Forum aan de Grote Markt.

De rol van de leerkracht en de methode:

Alle leerkrachten zijn op zoek naar een evenwichtig (literatuur)aanbod dat enerzijds literatuur en poëzie laat ervaren, en anderzijds het onderzoekend en creërend vermogen van de kinderen stimuleert. De stel- en

poëzieopdrachten uit de taalmethode *Staal* zijn een belangrijke aanvulling hierop. In elk leerjaar wordt aandacht besteed aan creatief schrijven, in het bijzonder aan poëzie. Vanaf groep 3 komen de kinderen in aanraking met verschillende dichtvormen, zoals: het elfje, acrostichon (naamdicht) en andere rijmsoorten. Door hier structureel aandacht aan te besteden groeit het zelfvertrouwen van de kinderen wat betreft het schrijven van poëzie.

Poëzie krijgt ook op de volgende manier aandacht:

- Bij de keuzevakken in de bovenbouw verzorgt jaarlijks een lokale dichter een aantal poëzie-workshops.
- Ieder jaar sturen we gedichten in voor de landelijke dichtwedstrijd *Kinderen en Poëzie*, in Groningen, georganiseerd door de stichting Het Poëziepaleis. Zie pagina 27.
- We vinden het heel eervol dat onze leerling Elin Grossi Michel in februari 2025 met haar gedicht *Boeken* verkozen werd tot kinderdichter van Groningen.
- Poëzie van de kinderen wordt geprint in mooi vormgegeven boekjes of op kaarten.
- Werk van de kinderen (door hen geïllustreerd) wordt in de gangen en vitrines tentoongesteld.
- Verhalen en gedichten worden verwerkt tot voorstellingen en voordrachten.
- Vanaf groep 6 houden de leerlingen boekbesprekingen. Op deze manier wordt geoefend met het bijhouden van een leesdossier. (Een goede oefening voor de leesautobiografie later in het voortgezet onderwijs.)

POEZIEWEDSTRIJD HET POEZIEPALEIS

Kinderen & Poëzie 2025 – 2026

Ook dit schooljaar stuurden weer duizenden kinderen van zes tot twaalf jaar hun gedichten in voor de landelijke dichtwedstrijd Kinderen & Poëzie. Uit al deze dichtpareltjes heeft de jury de 100 mooiste gekozen voor in de dichtbundel:

'En ik heb het zelf gemaakt!'

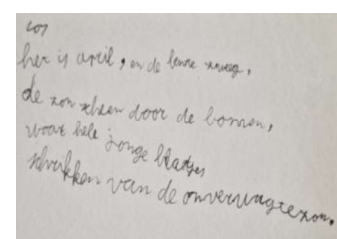
Cas Geerdink behoorde met zijn gedicht "April" tot de gelukkigen!

April

Het is april en de lente zweeg
de zon scheen door de bomen
waar hele jonge blaadjes
schrikken van de onverwachte
zon

Cas Geerdink groep 5

POEZIE
PALEIS

Boeken

Het omslaan van een blad zij
Het bedekken van de waarheid
Deze plek is waar alles kan
Er zijn 1000 mogelijkheden
Zelfs in de hoekjes kan je door
En het stopt niet
Je kan duiken in het hoofd van een ander
Er zijn geen grenzen tot
Het eindigt en...
Welkom op aarde
tenminste dan voor even

Elin Grossi Michel
11 jaar
St. Michaëlschool

Elin Grossi Michel

Elin (11) nieuwe kinderdichter van Groningen. 'Deze gedichten moeten ...'

Elin Grossi Michel, 11 jaar en leerling van de St. Michaëlschool, is benoemd tot de 10e Kinderdichter van Groningen. Gedurende de komende twee jaar zal Elin poëzie geschreven door en voor kinderen in de gemeente Groningen vertegenwoordigen. Het Poëziepaleis, in samenwerking met de Stadsdichter van Groningen, wil kinderen in aanraking laten komen met poëzie en taal. Elin's winnende gedicht, "Het eindigt en...", is een voorbeeld van de creativiteit en originaliteit die de jonge dichter weerspiegelt.

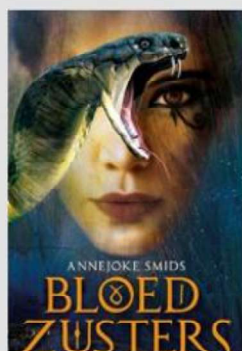
De schoolschrijver

De stichting De Schoolschrijver biedt op basisscholen lessen en opdrachten aan rond lezen en schrijven. Het doel van De Schoolschrijver is het stimuleren van lezen en creatief schrijven bij leerlingen. Voor meer informatie zie de volgende link: [De Schoolschrijver - Ieder kind taalsterk](#)

Groep 4 volgt vanaf 7 september het programma 'Op boekenreis' en de groepen 5, 6, 7 en 8 het programma 'Leesgeheimen'.

Tijdens de Kinderboekenweek zal *De Schoolschrijver* in de volgende groepen aanwezig zijn:

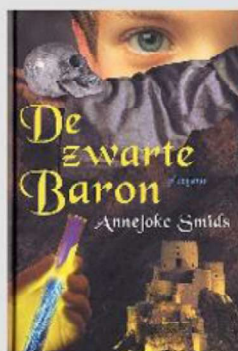
- groep 4 - Annejoke Smids - woensdag 30 september 2026 om 9:00
- groep 5 - Annejoke Smids - woensdag 30 september 2026 om 9:45
- groep 6 - Annejoke Smids - woensdag 30 september 2026 om 11:00
- groep 7 - Annejoke Smids - woensdag 7 oktober 2026 om 10:00
- groep 8 - Annejoke Smids - woensdag 7 oktober 2026 om 11:00

Bloedzusters

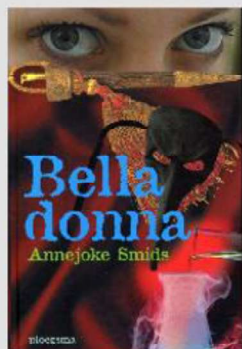
Piratenbloed

De Zwarte Baron

Meester van de Schaduw

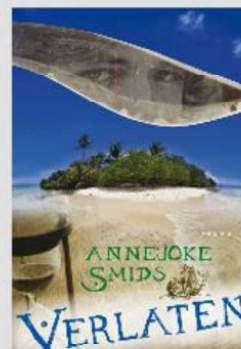
Belladonna

Schimmenjagers

De Opdracht van de Koning

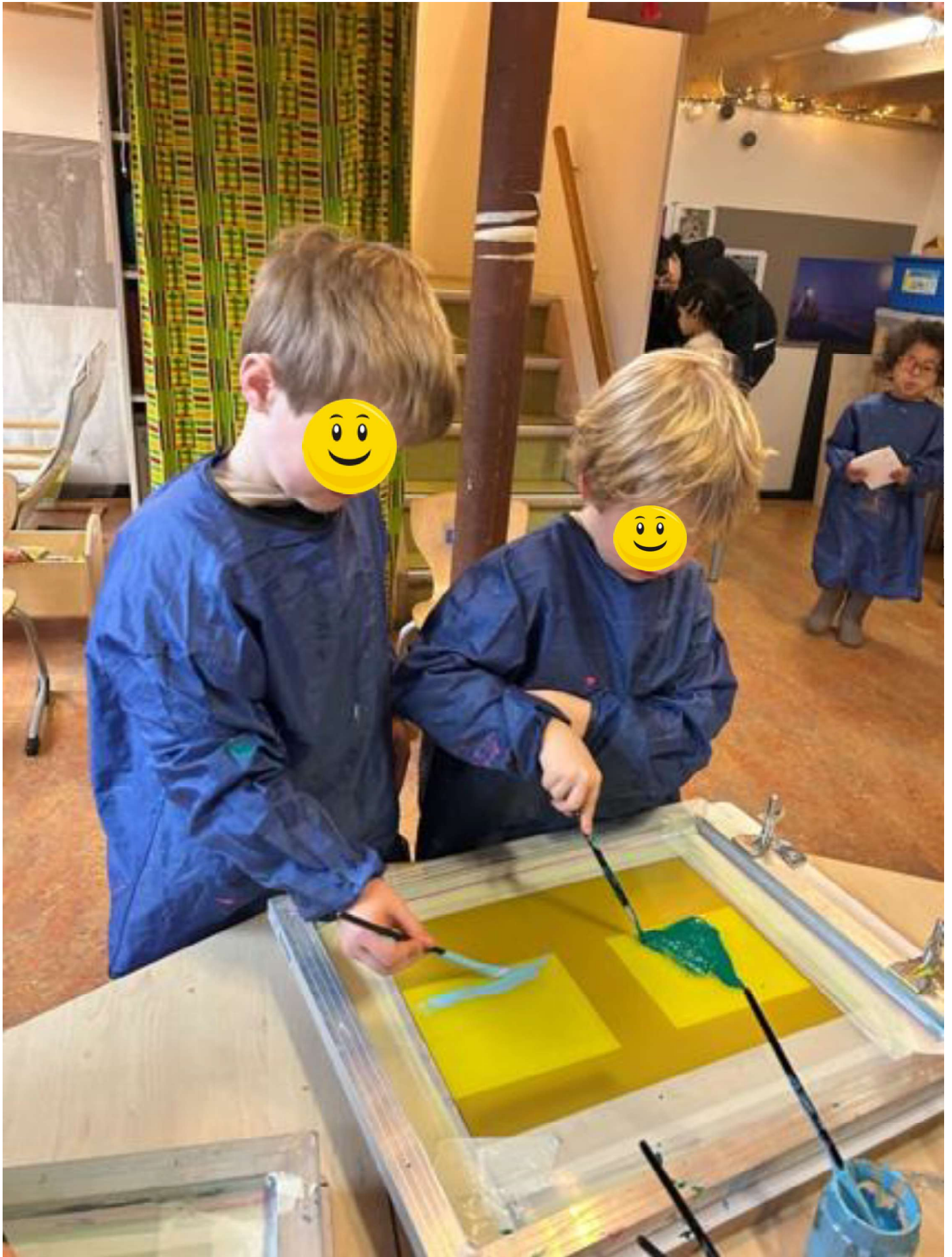

Verlaten

Programma van het Forum 2026-2027

Groep	Programma
1/2	Bibliotheek bezoek
3	Vakantie lezen
4	Toneel lezen, Filmdocent in de klas, Film maak set
5	Forum Escape Game
6	Media Masters, Forum Filmdag
7	Digimaaklab
8	Fake News, Cursus AI junior, Tip: Bommen Berend speurtocht (in het Forum)

Inleiding

Wij vinden beeldende vorming een belangrijke leerlijn. Ons doel is dat de kinderen tijdens hun basisschoolperiode zich ontwikkelen in het vermogen om zich creatief uit te drukken met behulp van beeldende middelen, in de breedste zin van het woord. Zowel creëren als beschouwen zijn hierin van belang.

Het draagt bij aan de persoonlijke ontwikkeling (eigen gevoelens en gedachten leren uitdrukken, talenten ontplooiën), creativiteit en cultureel bewustzijn. Door creativiteit te koppelen aan andere vakken (bijvoorbeeld Close Reading) leren de kinderen op een andere manier informatie te verwerken. Ook het probleemoplossend vermogen, kritisch denken en ruimtelijk inzicht worden gestimuleerd tijdens lessen beeldende vorming. Daarnaast geeft het kinderen die wat minder goed zijn in de basis- en/of zaakvakken de kans om ergens in uit te blinken, wat het zelfvertrouwen kan vergroten. Kinderen komen door beeldende vorming in contact met verschillende materialen en leren verschillende technieken, die ze wellicht op een later moment kunnen toepassen. Ook is het een goede oefening voor het verfijnen en behouden van een goede fijne motoriek.

Huidige situatie

In de onderbouw besteden we dagelijks veel aandacht aan beeldende vorming. Vooral het creëren komt ruim aan bod. De kinderen zijn vrij om te tekenen, knutselen, bouwen en schilderen. De kinderen leren hier planmatig te werken (wat wil ik maken, wat heb ik hiervoor nodig en hoe ga ik het aanpakken). Ook worden er wekelijks verschillende opdrachten aangeboden waardoor ze materialen verkennen en nieuwe vaardigheden en technieken leren (denk aan vouwen, boetsen, borduren etc.).

In de hogere groepen verschilt het erg hoeveel tijd er aan beeldende vorming wordt besteed. Hier willen we meer eenduidigheid in bereiken door dit teambreed te bespreken.

Wensen

Naar aanleiding van een enquête onder het team zijn we tot de volgende conclusies/actiepunten gekomen. Waar willen we meer over leren/ons verder in verdiepen:

- Beschouwen – er is veel aandacht voor het creëren, beschouwen komt binnen de SLO-leerlijn veelvuldig naar voren, hier doen we nog te weinig mee.
- Creativiteit – wat is creativiteit? Wanneer zijn de kinderen echt creatief bezig?
- Nieuwe technieken leren en wegzetten – ons team is enthousiast over het leren van nieuwe technieken. Echter is het soms lastig om ze ook daadwerkelijk te implementeren en weg te zetten in het aanbod aan de kinderen. Een voorbeeld hiervan is de linoleumpers, we weten hoe hij werkt, maar hij wordt slechts mondjesmaat gebruikt.
- Methode – de meeste collega's geven aan geen methode nodig te hebben voor beeldende vorming en zich goed te redden. Wel is het belangrijk te blijven borgen dat alles wordt aangeboden, hoe gaan we dit doen?

In het schooljaar 2025-2026 hebben wij in samenwerking met het K&C een studiemiddag over creativiteit gehad. We hebben dit gecombineerd met het leren van druktechnieken. Ook hebben we geleerd hoe je met je klas kunst kan beschouwen.

In 2025 hebben de groepen 1/2 onder leiding van een kunstenaar kerstkaarten gemaakt met een zeefdruk. Naar aanleiding hiervan is de wens ontstaan om het materiaal voor een zeefdruk aan te schaffen zodat dit school breed ingezet kan worden.

Doelen komende jaren

Plan	Hoofddoelen (incl. subdoelen)	Wie of wat heb je nodig?	Omgevingsfactoren
2025-2026	- Teamtraining kunstbeschouwing - Teamtraining druktechnieken -	- K&C - Trainer druktechniek en - Budget	- Tijd op een studiemiddag - Team motiveren
2026-2027	- Mogelijkheid tot creatief lokaal onderzoeken - Beeldende vorming implementeren binnen de schoolbrede thema's - Doorgaande lijn beeldende vorming inhoudelijk verder invullen (welke vaardigheden en technieken willen we aanbieden en hoe zetten we dit weg in ons jaarrooster?) - Schema hoe en wanneer vakoverstijgend werken m.b.t. beeldende vorming	- Ruimte Verrekijkers - Input team - Literatuur - SLO doelen - Budget en tijd voor scholing	- Tijd om te onderzoeken hoe we de leerlijn beeldende vorming het best kunnen vormgeven en implementeren - Team motiveren

	- Miriam volgt opleiding tot cultuurbegleiter		
2027-2028	- Inrichten creatief lokaal - Invulling creatief lokaal (rooster wie wanneer) - Implementatie doorgaande lijn Beeldende vorming	- Directie - Budget inrichten creatief lokaal - Team	- Team motiveren
2028-2029	- Evalueren en indien nodig bijschaven doorgaande lijn beeldende vorming	- Input team	

Doorgaande lijn:

Groep 1 / 2 – Ontdekken en de sensomotorische ontwikkeling staat centraal.

Werken met klei, verf, water en zand. Sporen achterlaten op papier. Leren associëren en manipuleren met materialen. Er is regelmatig een kringmoment waarin de kinderen praten over wat ze hebben gemaakt. Gedurende de hele dag kunnen de kinderen bezig zijn met beeldende vorming in de hoeken.

Groep 3 / 4 / 5 – Techniek en verbeelding staan centraal.

De overgang van ‘spelen’ naar ‘maken’. Kinderen leren meer technieken die hen helpen om hun ideeën beter uit te voeren. De kinderen komen in aanmerking met meer materialen die helpend kunnen zijn bij handvaardigheid (denk aan lijmpistool, verschillende penselen). Er wordt gewerkt met tekenschema's. De kinderen leren hun werk te vergelijken met anderen en het herkennen van stijlen en kunstenaars.

– Verhalend tekenen. d.m.v. houtbewerking, karton, boetsen iets construeren.

Groep 6 / 7 / 8 – Concept en reflectie, de nadruk ligt op het proces: van onderzoek en experiment naar een eindproduct met een eigen zeggingskracht.

Er wordt meer gebruik gemaakt van complexe beeldaspecten zoals compositie, lichtinval (schaduw) en perspectief. Digitale middelen worden meer ingezet, denk aan fotografie, film, stop motion e.d. Ook het maken van decor, kostuums, affiches e.d. komen aanbod. De kinderen leren kritisch te kijken naar hun werk en onderbouwen de keuzes in hun proces.

Materialen en technieken die we willen aanbieden:

<u>Groep 1 - 4</u>	<u>Groep 5 - 8</u>
Tekenen - tekenen met kleurpotlood, viltstift, waskrijt, bordkrijt - tekenprogramma's op de computer gebruiken - tekenen met pen en Oost Indische inkt	Tekenen - tekenen met kleurpotlood, pen en inkt - tekenen met conté en houtskool - tekenen met potlood en grafietstift van verschillende hardheid
Schilderen - schilderen met vingerverf, plakkaatverf, ecoline - gebruik maken van het effect van (on)verdunde verf - beschilderen en versieren van werkstukken	Schilderen - schilderen met plakkaatverf, aquarelverf, ecoline - gebruik van het effect van (on)verdunde verf - gebruik maken van het effect van de kwast en penseelstreek
Drukken - stempelen met aardappels, kurken - werken met sjablonen - eenvoudige druktechnieken, textiel- en kartondruk	Drukken - stempelen, lino-snode drukken met blockprint - mono print en sjabloondruk - meerkleurendruk, lino-en zeefdruk op papier en op stof
Collages maken - knippen, scheuren, plakken met verschillende soorten papier - collages van foto's, verschillende soorten papier - collages van verschillende soorten papier waaronder ook bedrukt papier	Collages maken - collages van foto's, verschillende soorten papier, waaronder ook bedrukt papier - in collages gebruik maken van verschillende materialen
Werken met textiel	Werken met textiel

- repen knippen van textiel - rijgen met naald en draad (rietjes en kralen) - vormen knippen van textiel - weven, vlechten, omwikkelen en knopen met draden en stroken van textiel	- Lapjes rijgen op een ondergrond - (toneel)kleding maken en andere toegepaste vormgeving - appliceren, borduren en haken
Ruimtelijk construeren - werken met kosteloos materiaal - bouwen met blokken - werken met constructiemateriaal - constructie en verbindingstechnieken met papier en kosteloos materiaal (lijmen met plakranden, inknippen, inschuiven, splitpennen en tape gebruiken)	Ruimtelijk construeren - snijden en ritsen van papier en karton - houtbewerking(spijkeren, zagen en schuren) - bouwen van maquettes verbinden van hout, metaal en kunststof (lijmen, schroeven, solderen) - constructies als scharnieren, schuiven en draaien
Werken met plastisch materiaal - boetseren met plastische materialen, plasticine, natuurklei en brooddeeg - spelen met zand en water - boetseren uit een stuk (lichaamsvormen van mens en dier, voorwerpen als potjes en vaasjes)	Werken met plastisch materiaal - textuur aanbrengen in klei - werken met platen en ringen van klei - werken met papier-maché - met klei de karakteristieke houding van mensen en dieren aangeven door buiging van romp en ledematen
Werken met digitale media - digitale foto's maken - op de computer werken met eenvoudige tekenprogramma's	Werken met digitale media - een gebeurtenis vastleggen op foto of video - een multimediapresentatie maken <i>Bron: SLO Leerplankader kunstzinnige oriëntatie</i>

Cultuurmenu 2026/2027

Een van de pijlers onder ons cultuurprogramma is het Cultuurmenu door K&C Groningen. In het Cultuurmenu maken kinderen van groep 1 t/m 8 kennis met professionele kunsten als theater, dans, literatuur, beeldende kunst, film en muziek. Ook is er aandacht voor media en erfgoed. Daarnaast wordt in het Cultuurmenu lesmateriaal aangeboden. Scholen kunnen dat gebruiken om met kinderen te praten over kunst. Het lesmateriaal moedigt kinderen aan om zelf met een kunstvorm aan de slag te gaan. De volgende activiteiten worden in schooljaar 2026/2027 aangeboden:

groep	wat	waar	wanneer	Aantal LL	begeleiders
1/2 Zebra's Olifanten Papegaaien	GROT (CM Groningen) K&C	Speellokaal, IKC Borgman Ebbinge (Groningen) (Langestraat 10 9712 LT Groningen (Hoofdadres))	vr 23 okt 2026 10:00 - 10:40 vr 23 okt 2026 11:20 - 12:00	40 20	3 3 3
3	Kunst is kinderspel (CM Groningen) K&C	Eigen klaslokaal	26 november 8.30-10.00 uur	30	1
4	Kunstcodekraker	Speellokaal St. Michaëlschool	Nog in te plannen	28	1
5	Storyworld (CM Groningen) K&C	Gele balie, Groninger Forum (Nieuwe Markt 1 9712 KN Groningen)	wo 03 feb 2027 10:00 - 11:00	29	2
6	Rhythmix! (CM Groningen) K&C	Grote Zaal De Oosterpoort Spot	Nog in te plannen	26	2
7	Groninger Museum Nathalie du Pasquier (CM Groningen) K&C	Hoofdingang, Groninger Museum	vr 14 mei 2027 09:00 - 10:30	17	2
8	Grondtonen (CM Groningen) K&C	Zaal, Theater de Machinefabriek (Bloemstraat 38 9712 LE Groningen)	Nog in te plannen	26	3

Stichting Kunst & Cultuur organiseert het Cultuurmenu in samenwerking met het Forum Groningen, het Groninger Museum, Het Houten Huis, Kunstpunt Groningen, Noord Nederlands Orkest, SPOT Groningen en Profound Play.

Hoofdstuk 3 Deskundigheid, Netwerk, Cultuurwerkgroep

Deskundigheid

Met betrekking tot cultuuronderwijs is de volgende expertise op de St. Michaëlschool aanwezig:

- Arianne Wijninga (schoolleider) heeft in 2019 deelgenomen aan Visie ~ Verbinding ~ Verbeelding, een pilot *Visie en beleidsontwikkeling voor cultuuronderwijs* voor schoolleiders primair onderwijs uit Groningen
- Jacobien Knol (leerkracht) heeft de opleiding tot Cultuurbegeleider aan de Hanzehogeschool in 2020 afgerond.
- Miriam Koning (leerkracht) heeft in 2025/2026 de cursus tot cultuurcoördinator gevolgd bij K&C Groningen.

Netwerk

Om een visie en leerlijnen te ontwikkelen, deskundigheid te bevorderen en een programma samen te stellen, is een goed netwerk onontbeerlijk. Vanuit K&C Groningen wordt de St. Michaëlschool begeleid door Mark Wester. (mark.wester@kunstencultuur.nl) Hij is een vraagbaak waar wij voor allerlei praktische zaken terecht kunnen.

Daarnaast hebben we door verschillende activiteiten het volgende netwerk opgebouwd:

- Het bezoeken van bijeenkomsten georganiseerd door K&C, LKCA en Hanzehogeschool door de cultuurwerkgroep
- Deelname aan de Klankbordgroep Cultuurmenu K&C Groningen: Jacobien Knol
- Redactielid van het Cultuurmenu K&C Groningen: Arianne Wijninga
- Arianne Wijninga, Bestuurslid van de VCPS-PO
- Deelname adviesgroep de Canon van Groningen: Jacobien Knol
- Deelname Adviesgroep Culturele Mobiliteit Groningen, Jacobien Knol
- Regelmatige samenwerking met de Synagoge (Marcel Wychers, Jolijn Rijpma), Museum aan de A, Michèlle Corbier en Kirsten Bos (historica).
- Contact Tineke Neyman docent Hanzehogeschool over Burgerschapsvorming.
- Contact met Universiteitsmuseum project Aletta Jacobs
- Deelname denktank Werelderfgoed NL; Meerjarenplan Educatie 2024-2030, contact Anja Sinnige (anja@anjasinnige.nl)
- Deelname aan GRoninger ONDerwijsdag (GROND)
- Deelname aan festival Krachtstof K&C Groningen
- Bezoeken van de 'Meet Up!' van de Vereniging CultuurProfielScholen-PO
- Bezoeken CultuurProfielScholen-PO
- Samenwerking met de twee andere scholen van de Katholiek Onderwijs Centrale (KOC): Bisschop Bekkersschool (ICC'er Mirjam Pepplinkhuizen), en de St. Franciscusschool (ICC'er Nynke Miedema).

Cultuurwerkgroep: taakomschrijving en taakbeleid.

Op de St. Michaëlschool is een cultuurwerkgroep actief, samengesteld uit twee teamleden: Miriam Koning en Jacobien Knol. Jacobien Knol is cultuurbegeleider en per week 3,5 uur (wtf 0,0975) uit geroosterd voor cultuureducatie.

De cultuurwerkgroep neemt de volgende taken op zich:

Cultuuractiviteiten plannen, waaronder:

- ✓ cultuurmenu
- ✓ erfgoedbus (culturele mobiliteit)
- ✓ activiteiten Forum Groningen
- ✓ projecten
- ✓ activiteiten waar subsidie voor is verkregen aanvragen
- ✓ Muzieklessen vakdocent Tumult inplannen

Subsidies aanvragen bij K&C Groningen:

- ✓ CMK
- ✓ Productontwikkeling

Externe contacten onderhouden, zie vorige paragraaf.

Overige activiteiten:

- ✓ Jaarplanning/jaarverslag maken.
- ✓ Evi (digitaal evaluatie-instrument van K&C Groningen) invullen.
- ✓ Materialen aanschaffen.
- ✓ Nascholing volgen/deskundigheidsbevordering regelen.
- ✓ Evalueren met cultuuraanbieders.
- ✓ Overleg leerkrachten en directie.
- ✓ Wensen inventariseren, activiteiten evalueren.
- ✓ Overleg andere werkgroepen, taal en identiteit.
- ✓ Enquête onder leerlingen en leerkrachten afnemen.
- ✓ Nieuwsbrieven LKCA, K&C, FORUM, Boekmanstichting, verschillende musea en FCP volgen.

Cultuurbeleidsplan actualiseren m.b.t.:

- ✓ Deelnemen aan activiteiten van de Vereniging Cultuur ProfielScholen (VCPS-PO)
- ✓ Leerlijnen/programma uitwerken

Agenda cultuurwerkgroep schooljaar 2026/2027

2026/2027 Agenda werkgroep cultuur	wanneer	waar	wie
Delen programma/afstemmen gemeenschappelijke visie op cultuureducatie	13 augustus	St. Michaëlschool	team
Noorderzon Museum van kleine en onopgemerkte dingen	dinsdag 18 en woensdag 19 augustus van 9.00 - 12.00	Forum	Ankie/Julia Groep 5
Opening Noorderzon Museum van kleine en onopgemerkte dingen	21 augustus 11.00 uur.	Forum	Miriam, Mirte, Arianne , Ankie, Julia Jacobien
Geert Volders/Jolijn Rijpma	3 september 15.00 uur	Synagoge	Jacobien
Inspiratiebijeenkomsten Kinderboekenweek	9 september 2026 15.00 - 17.30 uur	Forum	Miriam Ankie
workshop van Profound Play	17 september 2026 19.00 – 21.00 uur	De Plataan Meppel	?
Opening en presentatie cultuurmenu	23 september 15.00-17.00 uur	Groninger Museum	Miriam en Jacobien
Opening Tumult	26 september van 14.00 uur tot 22.00 uur	Tumult Sint Jansstraat	
vergadering - Werelderfgoed Educatie	29 september 15:00 -16:00	online	Jacobien
Krachtstof On Tour	27 oktober	Assen- De Kolk	Miriam
VCPS-PO Cultuuronderwijs in samenhang; het onderwerp doet ertoe.	5 november 10.00-16.30 uur	Zwarte Silo Deventer	team

ICC-netwerkbijeenkomst	19 november 2026 van 15:30-17:30	Het Paleis	Miriam en Jacobien
VCPS-PO Cultuuronderwijs in samenhang (scholen): mijn team	Dinsdag 26 januari 2027 15.00- 16.30 uur	online	Arianne, Miriam en Jacobien
VCPS-PO ledenvergadering	Maandag 5 april 2027 15.30- 16.00 uur	online	Arianne, Miriam en Jacobien
VCPS-PO Cultuuronderwijs in samenhang; ontwikkeling in beeld	Woensdag 14 april 2027 Tijd: 10.00-16.30 uur	Locatie volgt	Team/werkgroep cultuur
ICC-netwerkbijeenkomst	20 mei 2027 van 15:30-17:30	Het paleis	Miriam en Jacobien

Hoofdstuk 4 Financieel beleid

Voor aanvang van elk schooljaar wordt door de cultuurwerkgroep een financieel plan opgesteld. Na goedkeuring van de directie bewaakt de cultuurwerkgroep de uitgaven. In dit hoofdstuk wordt toelichting hoe het cultuurbudget is opgebouwd.

De Rijksoverheid:

Vanuit het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) krijgt elke school een basisfinanciering voor alle kosten die gemaakt worden om goed onderwijs te kunnen geven, dit is de lumpsum. Dit geld komt binnen bij het schoolbestuur. Per 1 januari 2023 is de nieuwe wet 'Vereenvoudiging bekostiging primair onderwijs' ingegaan, die de lumpsumregeling eenvoudiger moet maken. Besturen en scholen kregen hiermee een grotere bestedingsvrijheid. Voorheen geoormerkte bedragen voor bijvoorbeeld leermiddelen en nascholing, maar ook voor cultuureducatie (de zogenaamde *prestatiebox- en Velo/londogelden*), zitten nu samen in één bedrag. Er is dus niet langer een aparte rekenregel voor cultuureducatie. Het LKCA (Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst) dat scholen ondersteunt wat betreft cultuureducatie, adviseert het bedrag dat eerder geoormerkt was (plus indexering) jaarlijks te reserveren voor cultuuronderwijs. De St. Michaëlschool volgt het LKCA. Naast het aanwenden van de middelen uit lumpsum, kunnen scholen hun budget voor cultuuronderwijs aanvullen vanuit verschillende door K&C Groningen aangeboden subsidiemogelijkheden:

- Cultuureducatie met Kwaliteit 4 (CMK-4)
- Regeling Productontwikkeling

Toelichting op Cultuureducatie met Kwaliteit 4 (CMK-4)

Met de subsidie Cultuureducatie met Kwaliteit 4 (CMK-4), wordt cultuuronderwijs op alle scholen ondersteund. De regeling helpt scholen om cultuurlessen te kunnen geven, deskundigheid van het team te bevorderen, of doorlopende leerlijnen te ontwikkelen.

In de regeling CMK-4 werken penvoerders, overheden, scholen en het culturele veld samen aan goede cultuureducatie voor elk kind. Ook de St. Michaëlschool maakt gebruik van deze regeling. De subsidie die ons in 2025 is toegekend, een bedrag van € 5000,00, mag verdeeld over twee schooljaren besteed worden. Voor schooljaar 2026/2027 is een bedrag van € 3917,05 beschikbaar.

N.B.: voorwaarde voor de toekenning van CMK-4 is dat scholen uit de lumpsum een bedrag aan cultuureducatie besteden, dat vergelijkbaar is met de 'oude' prestatiebox en Velo/Londogelden. Het advies van LKCA is € 25,25 per leerling en per school € 130,90.

Een toelichting op de Regeling Productontwikkeling

De cultuurwerkgroep zoekt verder actief naar extra middelen/mogelijkheden via de regeling Productontwikkeling. Culturele instellingen kunnen een beroep doen op deze regeling als zij samen met een school een cultureel project ontwikkelen. De toegekende subsidie wordt rechtstreeks aan de betreffende culturele aanbieder uitgekeerd, die de hulpvraag van de samenwerkende basisschool uitwerkt tot een product. De St. Michaëlschool heeft op deze basis voor schooljaar 2026/2027 een pilot van een culturele activiteit van de synagoge in Groningen kunnen opnemen in het cultuurprogramma.

Andere door deze regeling gerealiseerde voorbeelden uit voorgaande schooljaren: *Vrijheid en Vervolg, Dit is Mien Laand, Het Roode weeshuis, Het Klezmer project, Groningens Ontzet, Groningen in Franse Tijd.*

Budget uit (Voormalige) prestatiebox 218x € 25,25= € 5.504,50 + (voormalige) Velo-/londogelden € 130,90= € 5.635,40

Uitgaven cultuureducatie verantwoording gelden uit de CMK subsidie + adviesbudget LKCA aangevuld met extra middelen uit lumpsumschoolbudget:	Beschikbaar budget : Advies LKCA : (voorwaarde cmk-4 subsidie) 218x € 25,25 + € 130,90 = € 5.635,40 CMK-4 : € 5000- € 1.082,95 = € 3.917,05 Extra uit het schoolbudget: = € 3.620,06 + ----- Totaal € 13.172,51	
Uitgaven vaste pijlers (op basis van 218 leerlingen)		
Muzieklessen Tumult	€ 8.176,50	
Schoolschrijver	€ 875,01	
Forum	€ 450,00	
Culturele mobiliteit	€ 1.600,00	
Cultuurmenu	€ 2.071,00	
	Totaal € 13.172,51	

Hoofdstuk 5 Vieringen, Identiteit en cultuuronderwijs

De St. Michaëlschool is een katholieke school. Onze katholieke identiteit en ons cultuuronderwijs zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Katholieke waarden zoals samen delen en zorgdragen voor elkaar, vind je in de visies van heel veel scholen terug. Wat ons echter onderscheidt van andere scholen, zijn de katholieke vieringen door het schooljaar heen. We hechten grote waarde aan de

verbindende factor ervan. Bij onze vieringen komt veel van ons cultuuronderwijs samen: muziek, dans, beeldende vorming, drama, sociaal-emotionele ontwikkeling en burgerschapsvorming. Om de vieringen in de juiste context te kunnen plaatsen, wordt in alle groepen uit de kinderbijbel voorgelezen, en worden verhalen uit de joods-christelijke traditie verteld. Daarnaast is er ook aandacht voor de feestdagen en rituelen uit andere levensbeschouwelijke tradities, zoals de islam, het hindoeïsme en het boeddhisme. Voor een uitgebreide beschrijving van onze visie m.b.t. identiteit en religie, verwijzen we naar de schoolgids pagina 5 en 6. In dit hoofdstuk van ons cultuurprofielplan laten we in vogelvlucht zien hoe we inhoud geven aan de verschillende vieringen en feesten.

B.S. Dicker, schoolhoofd jongensschool, 1934. Bron: Jet Spits, vijftig jaar KOC, 2012.

De kinderen worden al sinds lange tijd geheel buiten school om voorbereid op hun eerste heilige communie, maar op school is er in de groep zeker aandacht voor hun ervaring en ruimte voor hun verhaal. Dat geldt vanzelfsprekend ook voor leerlingen met een andere religieuze achtergrond.

Sint Michaëlviering

We starten in het schooljaar met de viering van Sint Michaël op 29 september. (In 813 werd op 29 september in Rome een basiliek gewijd aan de aartsengel Michaël.) In alle groepen wordt aandacht besteed aan Sint Michaël, een dag die samenvalt met het begin van een nieuw schooljaar: feestelijk en spannend tegelijk. Een nieuwe groep, een nieuwe leerkracht en natuurlijk veel nieuwe leerstof. In alle groepen worden de klassenkaarsen aangestoken, kringgesprekken gevoerd en liederen gezongen rondom de thema's van Sint Michaël:

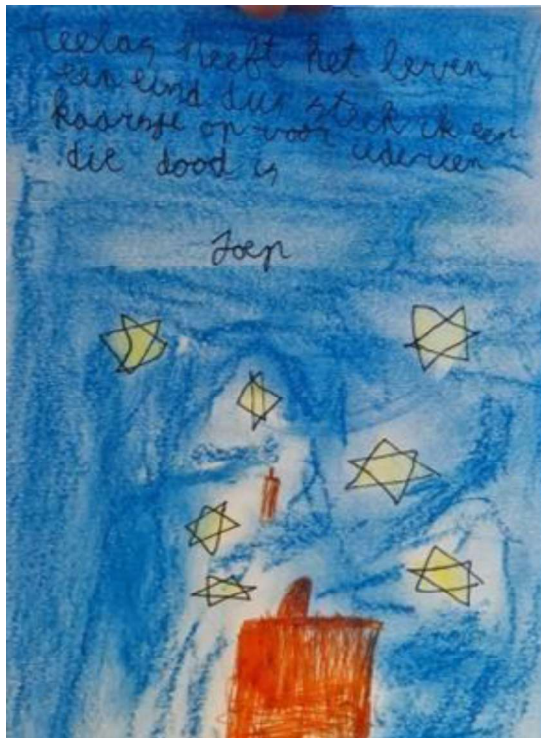
- Licht
- Moedig / dapper zijn
- Recht / onrecht
- Kwaad bestrijden

Alle kinderen en leerkrachten wandelen samen naar de Sint Jozefkathedraal. De pastoor legt de kinderen uit hoe de aartsengel Michaël ons moed en kracht geeft in deze bijzondere tijd van het jaar, waarin er zoveel uitdagingen op ons af komen. Bij de kleuters speelt Sint Joris, de 'aardse personificatie' van de aartsengel Michaël, een bijzondere rol. Het verhaal van Sint Joris wordt uitgespeeld en bij beeldende vorming verwerkt.

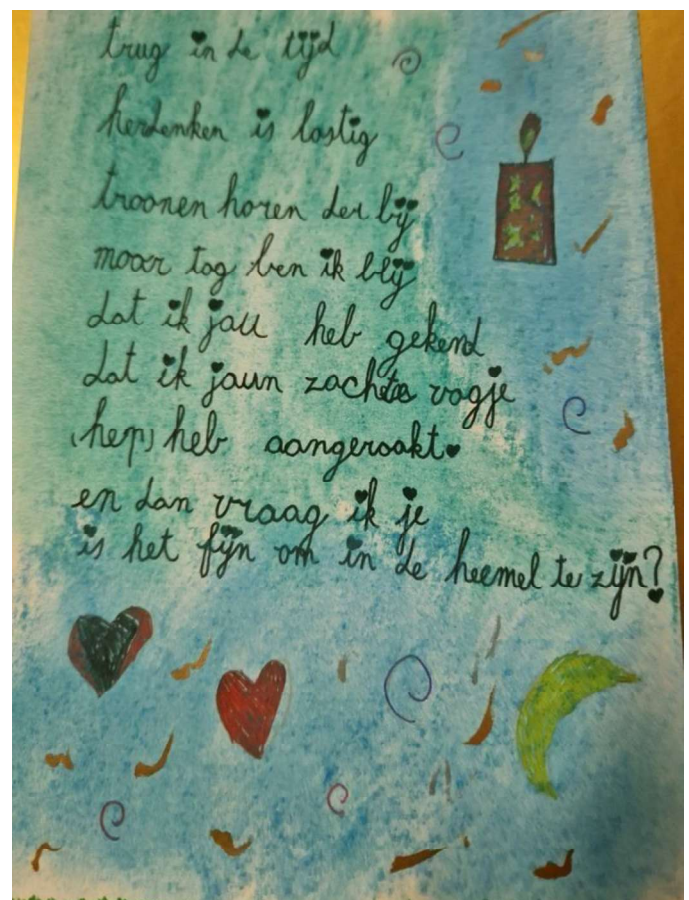

Allerzielen

Allerzielen op 2 november is in de rooms-katholieke traditie de dag waarop de overledenen worden herdacht. Leerkrachten kunnen deze dag op een persoonlijke manier inhoud geven. Bijvoorbeeld door een kaars aan te steken voor iedereen die er niet meer is, of door het voorlezen van (prenten)boeken over verdriet en gemis. Leerkrachten laten dit naar eigen inzicht afhangen van wat er speelt in hun groep.

In groep 5 hebben de kinderen gedichten geschreven voor Allerzielen.

Sint Martinus

Sint Martinus wordt op 11 november uitgebreid gevierd. In alle groepen worden lampions gemaakt (met zeer uiteenlopende technieken) en worden Sint Maarten-liedjes ingestudeerd. Het verhaal van Sint Martinus krijgt in alle groepen aandacht. In de onderbouw wordt het verhaal nagespeeld. De ouderraad trakteert alle kinderen op een appel of een mandarijn.

Sinterklaas

Sinterklaas wordt bij ons op school in alle groepen gevierd. Sint en Piet worden door de groepen 1 t/m 4 in het speellokaal ontvangen. Er wordt voor hen gezongen, gedanst en toneelgespeeld. Voor de jongste kinderen is er een verrassing van Sinterklaas. De oudste kinderen verrassen elkaar (door lootjes te trekken) met cadeautjes.

Advent

De groepen 1 t/m 4 bezoeken in de adventstijd de kerststal in de Sint-Jozefkathedraal en luisteren bij de stal naar een verhaal van pastoor Arjen Jellema of pastoor Victor Maagd. In alle groepen wordt stilgestaan bij de adventstijd en worden 's morgens de kaarsen van de adventskrans aangestoken.

In de laatste week voor Kerst speelt iedere ochtend een schoolorkestje kerstliederen in de hal.

Kerstmusical in de kerk

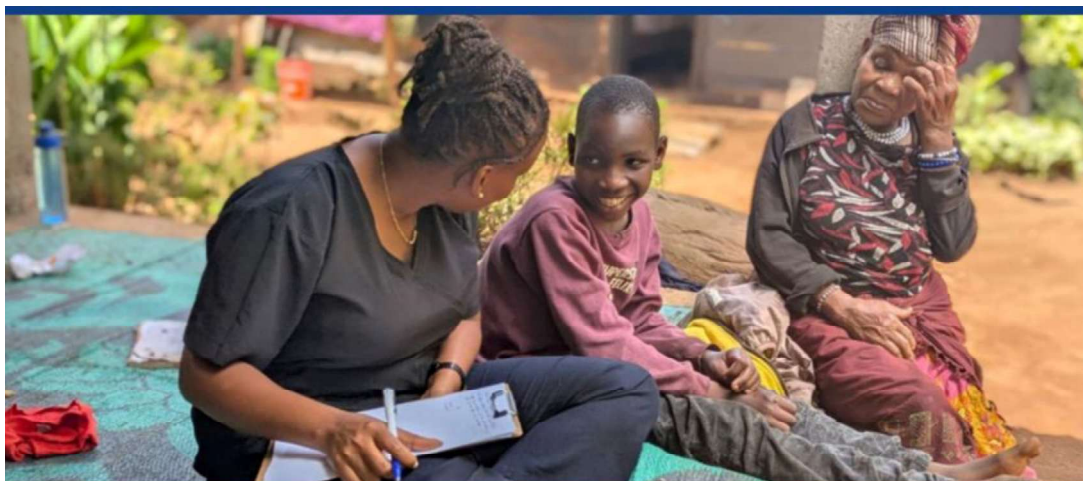
Carnaval

Voorafgaand aan Carnaval komt de pastoor op school om te vertellen over de achtergrond van Carnaval en de vastentijd. Carnaval wordt gevierd met spelletjes door de hele school, lekkere traktaties, pannenkoeken en poppenkast. Natuurlijk wordt er afgesloten met een uitgelaten polonaise. Prins en prinses Carnaval reiken de prijsjes uit aan de winnaars van de spelletjes.

Vastenactie

Vanaf Aswoensdag neemt de St. Michaëlschool deel aan de jaarlijkse campagne van de katholieke kerk waarbij geld wordt ingezameld voor mensen in nood. Vaak staat de Vastenactie-campagne in het teken van een ontwikkelingsland. Voor basisscholen wordt ingezoomd op het leven van schoolgaande kinderen in het betreffende land. Er wordt een voor scholen bereikbaar doel gesteld, waar onze leerlingen zich mee kunnen identificeren. Er worden gastlessen gegeven en er is aandacht voor de cultuur van het land. In schooljaar 2026/2027 staat Tanzania centraal.

In actie voor kinderen in Tanzania

Samen ontdekken, leren en in actie komen voor een wereld waarin ieder kind mee kan doen. Tijdens de Vastenactiecampagne 2027 maken leerlingen kennis met kinderen in Tanzania die door een beperking extra steun nodig hebben. Met inspirerende verhalen, lesmateriaal en concrete acties leren kinderen hoe zij zelf kunnen bijdragen aan een betere toekomst voor anderen.

Doe mee voor kinderen in Tanzania

In 2027 reist Vastenactie naar Tanzania. Samen met onze partner MOTO zetten we ons in voor kinderen met een beperking en hun families in Moshi, vlak bij de Kilimanjaro. Veel kinderen krijgen daar niet de zorg en ondersteuning die zij nodig hebben. Door armoede en een gebrek aan goede gezondheidszorg blijven handicaps vaak onbehandeld en kunnen kinderen niet altijd meedoen op school of in de gemeenschap.

Met hulp van Vastenactie krijgen kinderen hulpmiddelen op maat, zoals rolstoelen en protheses. Ook ouders en leerkrachten krijgen begeleiding en training, zodat kinderen meer kansen krijgen om zich te ontwikkelen en volwaardig mee te doen.

VASTENACTIE 65 JAAR

Pasen

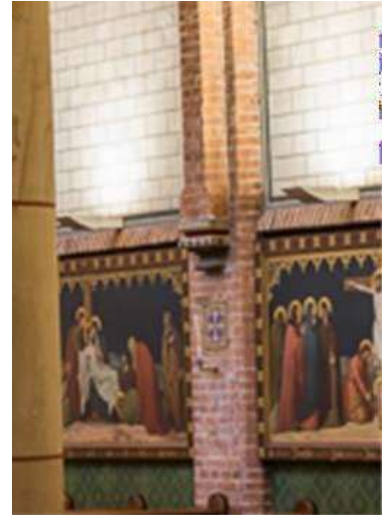
Vrijdag voor Palmpasen maken de onderbouwgroepen (om het jaar) op school een Palmpasenstok. Voordat ze naar huis gaan, lopen ze in optocht rond de school. In de stille week voor Pasen is er in alle groepen aandacht voor het paasverhaal.

Op witte donderdag worden er in alle klassen Matzes gegeten en uitleg gegeven over de Joodse Sederavond en de viering van Pesach.

Bezoek aan de Sint Jozefkathedraal:

Groep 8 bekijkt in de week voor Pasen de Kruisweg.

De groepen 5, 6 en 7 gaan in de week na Pasen samen met de pastoor de kerk bezichtigen.

Hoofdstuk 6 Keuzevakken

Vanaf 1975 had de St. Michaëlschool onder leiding van Mieke Lindeman al keuzevakken voor de groepen 5, 6, 7 en 8. Deze keuzevakken werden indertijd op de maandagochtend aangeboden met als belangrijkste en zeer vooruitstrevende doel de kinderen gemotiveerd en ontspannen aan hun nieuwe schoolweek te laten beginnen. De keuzevakken varieerden van muziek en handenarbeid tot sport en spel, en werden gegeven door de leerkrachten en enkele ouders. Later werden de keuzevakken verplaatst naar de vrijdagmiddag en nam de ouderparticipatie toe. Ook werd er steeds meer gebruik gemaakt van eigen ideeën en deskundigheid van ouders. De keuzemogelijkheden werden hierdoor verder uitgebreid. Sinds de invoering van het continuurooster in 2015 bieden we één dagdeel in de week (op vrijdag) de kinderen van de groepen 6, 7 en 8 keuzevakken aan in heterogene groepen. Er wordt gedurende vier tot zes weken aan één vak gewerkt. Daarna mogen de leerlingen opnieuw kiezen en wordt er gewisseld, vergelijkbaar met het werken in ateliers dat op veel scholen inmiddels gangbaar is. Wat eens begon als een keuze die zich veelal beperkte tot textiele werkvormen, sport of handvaardigheid, heeft zich inmiddels ontwikkeld tot een scala aan zeer uiteenlopende keuzemogelijkheden zoals koken, schilderen, stop-motion, handleettering, museumbezoek en stadswandelingen. Onder de kinderen van de school hebben we een enquête over de keuzevakken gehouden. In de enquête hebben de kinderen uitgebreid aan kunnen geven hoe ze hun persoonlijke keuze hebben ervaren, en wat volgens hen aanbevelingen of verbeterpunten zijn. Tafeltennis, toneel, (*A Midsummer Night's Dream*) en schaatsen werden het hoogst gewaardeerd. In de enquête is de kinderen ook gevraagd welke keuzevakken ze zouden willen toevoegen. De volgende vijf activiteiten werden het vaakst genoemd: het opvoeren van *A Midsummer Night's Dream* (opnieuw, met stip bovenaan!) een game maken, een nieuwe taal leren, filosofie en – iets minder realistisch – paardrijden. Met de kinderen zijn we in de groepen in gesprek gegaan. De uitkomsten van de enquête werden besproken. De kinderen hebben het leuk en vooral gewichtig gevonden dat de uitslag met hen is gedeeld. Tijdens het verwerken van de gegevens hebben we ons erover verbaasd dat we de leerlingen niet eerder zo expliciet bij de evaluatie en planning betrokken hebben. Het lijkt een vanzelfsprekendheid, maar bij nader inzien toch een stap die voorheen werd overgeslagen. Aan de hand van de enquêtes en de gesprekken in de groepen kunnen we voor volgende tijdvakken een nog beter op de kinderen afgestemd programma aanbieden. We willen bij de keuzevakken ook een zwaarder accent op talentontwikkeling leggen. Dat zou bijvoorbeeld kunnen betekenen dat leerlingen binnen een schooljaar meer dan eens voor hetzelfde vak mogen kiezen. We streven ernaar om bij de keuzevakken ook culturele aanbieders in te zetten, en nemen dat voornemen als hulpvraag mee in de nieuwe aanvraag voor de subsidieronde van de CMK-regeling. Naast talentontwikkeling is er bij de keuzevakken ook ruimte voor het aanleren van vaardigheden. Het deelnemen aan fietsreparatielessen, het vak houtbewerking of het naaiatelier zijn daar voorbeelden van. De keuzevakken worden voor de langere termijn in onze werkplannen ook steeds als ontwikkelpunt meegenomen.

Voor de groepen 4 en 5 worden binnen hun eigen groep op vrijdagmiddag ook keuzevakken georganiseerd. Hierbij ligt vooral het accent op de vakken beeldende vorming.

Hoofdstuk 7 Ambities schooljaar 2026/2027

Onze ambities voor de komende twee jaar komen voort uit reflecties op:

- het evaluatie-instrument EVI (K&C Groningen)
 - gesprekken met het team en enquête leerlingen
 - de indicatoren van de Vereniging Cultuurprofielscholen-PO
-
- De werkgroep cultuur stelt vóór de startvergadering op 13 augustus 2026 het definitieve programma voor cultuureducatie vast, en presenteert dit op 13 augustus aan het team.
 - De werkgroep cultuur stelt jaarlijks het cultuurprofielplan van de St. Michaëlschool bij, en deelt dit met het team. Daarbij is er ruimte voor het bespreken van onze visie op cultuureducatie.
 - Miriam Koning start met de post-HBO opleiding cultuurbegeleider aan de hogeschool Windesheim in Zwolle.
 - Tijdens het cultureel festival Noorderzon in Groningen zullen de leerlingen van groep 5 het mobiele ‘Museum van kleine en onopgemerkte dingen’ inrichten. De leerlingen, de leerkracht en de werkgroep cultuur zullen daarbij een actieve rol spelen.
 - Voor 1 mei 2027 dient de werkgroep cultuur een nieuwe aanvraag CMK-4 in. Met het team wordt afgestemd aan welke speerpunten m.b.t. cultuureducatie de mogelijk beschikbare 5000 euro zal worden besteed.
 - Het programma cultuureducatie van de St. Michaëlschool rust voor een deel op vijf vaste pijlers: muzikles van Tumult, de Schoolschrijver, het Forum, het cultuurmenu en het programma culturele mobiliteit van K&C Groningen. De werkgroep cultuur woont hiervoor gedurende het hele schooljaar verschillende klankbord- en netwerkbijeenkomsten bij, zie agenda werkgroep cultuur. Verkregen aanbod/input wordt tijdens teamoverleggen teruggekoppeld naar het team. Wensen en input worden meegenomen voor het samenstellen van het programma voor het schooljaar 2027-2028.
 - De werkgroep cultuur is in contact met de synagoge wat betreft de door de synagoge aan te vragen *productontwikkelingssubsidie* K&C Groningen, die aangewend zal worden om een lessenserie rondom het Poerimfeest te ontwikkelen. De leerlingen van groep 5 van de St. Michaëlschool zullen aan de eerste pilot actief en voor de school kosteloos mee mogen doen.
 - De werkgroep cultuur gaat in het kader van burgerschapsvorming en kennis over levensbeschouwingen, actief op zoek naar de mogelijkheid een moskee te bezoeken.
 - De St. Michaëlschool wil als erkend lid van de VCPS-PO een actieve rol voor de vereniging spelen. De werkgroep cultuur is in contact met de VCPS-PO m.b.t. de voorbereidingen van een studiedag voor cultuurprofielscholen op 5 november.
 - De werkgroep cultuur onderzoekt het aanbod van de Fraeylemaborg om deel te nemen aan een pilot voor een nieuw lesprogramma voor basisschoolleerlingen.
 - De disciplines Nederlandse jeugdliteratuur, muziek, en erfgoed staan stevig geborgd in het cultuurprofielplan. In schooljaar 2027-2028 wil de werkgroep de disciplines drama en beeldende vorming meer voor het voetlicht brengen en een doorgaande lijn implementeren.

Het logo van de St. Michaëlschool

Al bijna een halve eeuw maakt ons logo, in de vorm van een vuurspuwende draak, ons als St. Michaëlschool onmiddellijk herkenbaar: op onze website, in correspondentie of op promotiemateriaal. Het logo is rond 1975 ontworpen op verzoek van oud-collega Ben Weinans, ter gelegenheid van de eerste schoolvoetbalwedstrijden waar de St. Michaëlschool aan deelnam. Ben Weinans is jarenlang de

drijvende kracht achter het schoolvoetbal geweest, een rol die Henk Stroetinga inmiddels vol verve heeft overgenomen. De ontwerper-tekenaar van het logo is Jan Mans Smit, indertijd ouder van twee leerlingen (Erwin en Mariska) bij ons op school, en grootvader van onze leerling Fay in groep 8. Jan Mans Smit is opgeleid aan de Academie Minerva in Groningen en werd tekenaar van beroep. In het logo combineerde hij de **S** van Sint en de **M** van Michaël. De letters zijn een verwijzing naar het verhaal van de aartsengel Michaël, naamgever van onze school, die vocht met de draak. Het logo werd voor het eerst gedrukt op felgroene T-shirts. In de loop der jaren is het logo door een andere oud-

ouder, Jur Heegstra (graficus en vader van Niels, Ton en Sjoerd) bewerkt en gedigitaliseerd tot een brieflogo. Na de verbouwing in 2008 heeft oud-ouder John Wachtmeester (glazenier gespecialiseerd in glas-in-loodruiten en vader van Maureen en Roxy) het logo toegepast in een schitterend bovenlicht aan de voorkant van de school. Anno 2026/2027 draagt het meidenvoetbalteam van de St. Michaëlschool nog steeds vol trots voetbalshirts met hetzelfde logo, met dank aan Jan Mans Smit!

Bronnenlijst

Brochure K&C Een bouwwerk maken, Praktische handleiding voor een doorgaande leerlijn cultuuronderwijs. (2013) Assen: Koninklijke van Gorcum

Brouwers, H. (2019). *Kiezen voor het jonge kind* (2de editie). Bussum, Nederland: Couthino.

Erfgoed Brabant (z.d.). *Erfgoedwijsheid*. Geraadpleegd op 19 januari 2020, van <https://www.erfgoedbrabantacademie.nl/cursusaanbod/erfgoedwijsheid>

Lingsma, M. (2009). *Aan de slag met teamcoaching* (7de editie). Amsterdam, Nederland: Nelissen.

Mols, P. (2014). *Dossier ICC* (1e druk). Utrecht: LKCA.

Poll, J. (2017). Hoe maak je 'erfgoedwijs'-beleid? Geraadpleegd op 28 december 2020, van <https://www.lkca.nl/artikelen/hoe-maak-je-erfgoedbeleid>

Van den Branden, K. (2015). *Onderwijs voor de 21ste eeuw*. Den Haag: Acco.

Van Heusden, B. (2010). *Cultuur in de Spiegel. Naar een doorlopende leerlijn cultuuronderwijs*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen i.s.m. Stichting leerplanontwikkeling (SLO).

Van Heusden, B. (2018). Theoretische analyse: Cultuur in de Spiegel. *Cultuur + Educatie*, 17(50), 150-158. Geraadpleegd op 28 december 2019, van https://www.lkca.nl/~media/downloads/publicaties/cultuur_plus_educatie/ce50_theoretische_analyse_cultuur_in_de_spiegel_barend_van_heusden.pdf

Van Heusden, B., Rass, A. & Tans, J. (2016). *Cultuur2, Basis voor cultuuronderwijs*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.

Van Hasselt, G. & Mein, M. (2013). *Aan de slag met een leerlijn Erfgoededucatie*. Geraadpleegd op 21 januari 2021, van <https://kc-r.nl/media/101155/definitieve-versie-leerlijn-erfgoed.pdf>

Bonnema, A. & Koolhoven, R. (2020). *Superdilemma's*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.

Vroemen, J. (2018). *Educatie in erfgoed. Hoe we erfgoed (kunnen) gebruiken in het Nederlandse onderwijs* (1e druk). Assen: Koninklijke Van Gorcum.

Websites:

www.cultuurindespiegel.nl

www.curriculum.nu

www.Leraar24

www.SLO

www.tule.slo.nl

Bijlagen:

Bijlage 1 Enquête over de keuzevakken, onze schoolbibliotheek en cultuuronderwijs, het EVI-dossier

Keuzevakken	leukste		Niet leuk
Poëzie	2		1
Schilderen	1		1
Koken	10		1
Veldvoetbal Jongens	9		
Striptekenen			2
Veldvoetbal voor meiden	2		
Natuurgetrouw Tekenen	1		
Drama	2		3
Naaiatelier	1		
Werken met klei			
Dromenvangers maken			2
Kung Fu/Wushu	2		1
Schaatsen	6		1
Tafeltennis	2		
Stopmotion	2		1
Lino-druk	3		
Handlettering en kerstkaarten maken			
Moderne Kunst			

Moodboards maken			2
Ballet, Jazz en Urban	3		8
Mozaïek maken	1		2
Schilderen als Van Gogh			
Dammen			
Hip Hop dans	2		6
Pitrietvlechten en emailleren	1		
Museumbezoek (Stadsexcursies)			1
A Midsummer Night's Dream	9		1
schaken	6		1
Tech-lab	7		
Visuele effecten(?)	1		

Leuk omdat:

Voetbal, omdat ik ook op voetballen zit en omdat er een toernooi was. Het was een leerzame training. Voetbal is mijn hobby.

Tech-lab, omdat het heel leerzaam is

Koken, want dan kan ik het opeten. Omdat het zo gezellig was. Omdat het altijd lekker is. Leuk dat je het mocht opeten.

A Midsummer Night's Dream, het was zo leuk dat we het echt gingen opvoeren. Want ik hou van acteren en gezelligheid. Het was heel gezellig en we gingen echt optreden. Omdat het zo leuk en gezellig is, alleen mag er ook wel in gezongen worden.

Pitriet vlechten: ik heb het mandje nog in mijn kamer liggen, ik doe er echt iets mee.

Tafeltennis is gewoon leuk.

Kunst, omdat ik tekenen leuk vind.

Schaatsen, want ik ben er heel goed in. Veel beweging is leuk.

Poëzie, ik vind schrijven heel leuk.

Stop Motion, het is leuk en leerzaam.

Niet leuk omdat:

Ballet, ik hou niet van dansen.

Kung Fu, was saai. Ik voelde me er niet goed bij. Ik moest vaak huilen.

Dammen, ik vond het moeilijk om het te begrijpen.

Drama, ik had iets heel anders verwacht. Het was veel te druk.

Schaatsen, want ik kan het niet. Omdat er niemand van mijn klas bij was. Het deed pijn.

Museumbezoek, het duurde te lang. Ik vond het een beetje saai.

Striptekenen, omdat we niet zelf mochten kiezen. We moesten samen één strip maken i.p.v. zelf.

Museumbezoek, want ik vond het saai

Hip Hop, omdat je het dan veel te heet kreeg.

Stop-motion, er is niet zo veel te doen

A Midsummer Night's Dream, ik had er meer van verwacht, ik had maar een heel kleine rol.

Koken, want juf Gina was er niet.

Poëzie, want we deden niet zoveel.

Mozaïek maken, want ik had het heel snel af en toen verveelde ik me.

Moodboards maken, het werd echt heel saai.

Dromenvangers maken, het was saai.

Wensen voor Keuzevakken 2026/2027:

	Heel leuk			leuk
Sport , zoals schaatsen, trainen voor de 4 mijl of voetballen, judo enz.	17			25
Dingen leren maken , zoals: hoe plak ik een fietsband of hoe bak ik een pizza?	16			27
Kunst en cultuur , zoals: zelf schilderen of een museum bezoeken.	19			22
Muziek , zoals: trommelen of gitaar spelen, enz.	11			22
Dans en Drama (toneelspelen).	16			19
Zou je graag meer over ICT willen leren? Computerskills en/of programmeren?	25			7
Zou je het leuk vinden om circusactiviteiten te kunnen doen?	12			2
Wat zou je nog graag willen leren? Denk bijvoorbeeld aan een nieuwe taal, zoals gebarentaal of Gronings. Of waar zou je graag beter in willen worden?				

Tips van de kinderen voor de keuzevakken, wat ik zou willen leren/doen:

Trampolinepark

Video editing,

Nog meer tech-lab

Leren games maken.

Hoe je een onderzeeër maakt.

Gronings

Fries

Italiaans

Koreaans

kroatisch

Latijn Grieks

Engels

Spaans

Paardrijden

Mijn moedertaal

Leren muziek produceren met digitale software

Flips en salto's lerenmaken.

Iets met de natuur doen

Beter leren skateboarden

Frans

Pottenbakken

Tassen maken

Boeken schrijven

journalistiek

Tekenen

Beter leren schaatsen

Leren basketballen

Toneel spelen en zingen superleuk!

Beter leren realistische ogen en gezichten te tekenen.

Beter in tafeltennis worden.

vragen over cultuur bij ons op school	Heel leuk	leuk	Niet leuk
Wat vond je van de theater- of muziekvoorstelling die jullie met je groep hebben bekeken?	15	22	3
Wat vond je van de muzieklessen dit schooljaar?	7	21	12
Wat vond je van de film die jullie hebben bekeken?	18	16	2

Vragen over onze schoolbibliotheek:

Heeft de schoolbibliotheek genoeg leuke leesboeken voor jouw leeftijd? Zo ja, welke vind je leuk?

Hoe overleef ik boeken van Francine Omen

Dummie de mummie

Leven van een Loser

Bakkerij Bliss

De magische apotheek

Lotte wirwar

Dagboek van een muts

Dogman

Kapitein Onderbroek

Broederland Robotoorlog

Waanzinnige boomhut

Zo niet, welke boeken mis je?

Filosofische boeken de wereld van Sofie

Boeken over atoomsplitsing en nucleaire energie

Boeken zijn te makkelijk

Lord of the Rings

Roald Dahl boeken

Drama boeken

De gouden kokosnoot Tosca Menten

Manga's zoals Myhero

Academis homi cann't communicate

Guust Flater

Narnia

Evi de Eekhoorn

De regels van Floris

Het ministerie van oplossingen

Dolfje weerwolfje

Grappige boeken

Suske en Wiske

The Martian

Karen Kingsbory kinderboeken

De jongen in de gestreepte pyjama

De strijd om Rome

Dog man

Tom Groot Diary of a wimpy kid

Warrior cats (in het Engels)

Boeken over lynxen, haaien, vossen, katten en wolven.

Spannende boeken

De gezinsjager

Engelse boeken

Meer leven van een loser

Meer Lotte wirwar

Waargebeurde verhalen

Moeilijker boeken

Wat vind je van de Engelse leesboeken in onze bibliotheek?

Leuk 17

Heel erg leuk, ik leer er beter Engels door. 4

Ik wil wel meer Engelse boeken. 3

Ik vind Engelse boeken leuker dan Nederlandse. 3

Niet zo leuk 12

Nog nooit gezien. 4

Wat vind je van de toneelleesboeken?

Leuk 3

Niet leuk 18

Weet niet 9

Heeft de schoolbibliotheek genoeg leuke informatieboeken voor jouw leeftijd?

Zo ja, welke onderwerpen vind je het leukst?

Grappige boeken.

Boeken over sport.

Tom Groot Diary of a wimpy kid

Over dieren

Voetbal of strips

Zo niet, welke onderwerpen mis je?

Free runnen

Trampoline springen

Tweede Wereldoorlogboeken 10+

P Jackson

Boeken voor oudere kinderen

Voetbal

Het heelal

Iets over katten

Geschiedenis

Meer hiervan: Tom Groot Diary of a wimpy kid

Meer actieboeken

Meer Engelse boeken

Avonturenboeken

format

Enquête over de keuzevakken, onze schoolbibliotheek en cultuuronderwijs

In dit boekje mag je vertellen over een aantal activiteiten bij ons op school en
over de dingen die je fijn vindt om na schooltijd te doen.

In welke groep zit je ? _____

Wat is je leeftijd? _____

Keuzevakken:

Bekijk de volgende lijst van keuzevakken:

Verzamelen en knutselen Poëzie o.l.v. Juf Julia

Schilderen

Koken

Veldvoetbal Jongens

Veldvoetbal voor meiden

Natuurgetrouw Teken

Drama

Naaiatelier

Werken met klei

Dromenvangers maken

Kung Fu/Wushu

Schaatsen

Tafeltennis

Stopmotion

Lino-druk

Handlettering en kerstkaarten maken

Moderne Kunst

Moodboards maken

Ballet, Jazz en Urban

Mozaïek maken Schilderen als Van Gogh

Dammen

Hip Hop dans

Pitrietvlechten en emailleren

Museumbezoek (Stadsexcursies)

A Midsummer's Night Dream

1 Aan welke activiteiten heb je deelgenomen? Zie de lijst hierboven.

2 Welke activiteit vond je het leukst en waarom?

3 Welke activiteit vond je niet leuk en waarom niet?

4 Wat vind je van de volgende activiteiten om te kunnen kiezen voor volgend jaar bij de keuzevakken?

Sport, zoals schaatsen, trainen voor de 4 mijl of voetballen, judo enz.

niet leuk

leuk

heel leuk

Dingen leren maken, zoals: hoe plak ik een fietsband of hoe bak ik een pizza?

niet leuk

leuk

heel leuk

Kunst en cultuur, zoals: zelf schilderen of een museum bezoeken.

niet leuk

leuk

heel leuk

Muziek, zoals: trommelen of gitaar spelen, enz.

niet leuk

leuk

heel leuk

Dans en Drama (toneelspelen).

niet leuk

leuk

heel leuk

Wat zou je nog graag willen leren? Denk bijvoorbeeld aan een nieuwe taal, zoals gebarentaal of Gronings. Of waar zou je graag beter in willen worden?

Zou je graag meer over ICT willen leren? Computerskills en/of programmeren?

Zou je het leuk vinden om circusactiviteiten te kunnen doen?

De volgende vragen gaan over onze schoolbibliotheek:

1 Heeft de schoolbibliotheek genoeg leuke leesboeken voor jouw leeftijd?

zo ja, welke vind je leuk?

zo niet, welke boeken mis je?

_____ Wat vind je van de Engelse leesboeken in onze bibliotheek?

_____ Wat vind je van de toneelleesboeken? _____

2 Heeft de schoolbibliotheek genoeg leuke informatieboeken voor jouw leeftijd?

zo ja, welke onderwerpen vind je het leukst?

zo niet, welke onderwerpen mis je?

Nu volgen een paar vragen over cultuur bij ons op school:

Wat vond je van de theater- of muziekvoorstelling die jullie met je groep hebben bekeken?

niet leuk

leuk

heel leuk

Wat vond je van de muzieklessen dit schooljaar?

niet leuk

leuk

heel leuk

Wat vond je van de film die jullie hebben bekeken?

(Als je met jouw groep naar de film geweest bent.) UZ(IEK VAN BENEDEN

niet leuk

leuk

heel leuk

jouw activiteiten *na* schooltijd:

Ga je naar?

Hoe vaak per week?

- ☐ Muziekles -----keer
- ☐ dansles-----keer
- ☐ zangles-----keer
- ☐ balletles -----keer
- ☐ de Jonge Onderzoekers -----keer
- ☐ computerles -----keer
- ☐ schilderles-----keer
- ☐ een toneelclub-----keer
- ☐ het kindercircus-----keer
- ☐ knutselclub-----keer
- ☐ breakdance -----keer
- ☐ geen activiteit

☐ iets anders

namelijk: _____

Zou je er iets over willen vertellen?

Welke van de volgende creatieve vakken doe je ook wel eens na schooltijd?

- ☐ schilderen
- ☐ (strip)tekenen
- ☐ kleien
- ☐ papier-maché maken
- ☐ knutselen met karton
- ☐ iets maken van stof of wol
- ☐ verhalen schrijven
- ☐ gedichten schrijven
- ☐ toneelstukken schrijven

Waarom doe je dat graag? Vind je het leuk om er iets over te vertellen?

Ga je na schooltijd wel eens naar?

Kruis maar aan:

- ☐ de openbare bibliotheek
- ☐ de film
- ☐ een museum
- ☐ een voorstelling

Vind je het leuk om er iets over te vertellen?

Ben je na schooltijd graag bezig met nieuwe media? (bijvoorbeeld filmpjes en foto's maken, vloggen, gamedesign.)

Vind je het leuk om er iets over te vertellen?

Naar wat voor muziek luister je graag?

Naar wat voor films kijk je graag?

Vind je het leuk iets te vertellen over bijzondere feesten of tradities bij jou thuis?

Dankjewel voor het invullen van de enquête.

Bijlage 2 Het Evi-dossier

De Stichting Kunst en Cultuur Groningen heeft samen met de Rijksuniversiteit Groningen EVI ontwikkeld voor de scholen die gebruik maakten van de CMK-4 regeling (Cultuureducatie met Kwaliteit). Het is een zelfbeoordelingsinstrument aan de hand van een vragenlijst waarmee basisscholen cultuureducatie bij hen op school kunnen evalueren. Deze zelfevaluatie geeft de scholen inzicht en informatie over ontwikkelmogelijkheden. Door te werken met dit instrument versterken ze de ontwikkeling en borging van cultuureducatie op hun school. Het invullen van Evi is daarnaast een voorwaarde voor deelname aan Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK).

De vragenlijst bevat vier onderwerpen: Visie, Programma, Deskundigheid en Samenwerking.

Aan de hand van de uitkomst wordt bepaald of een school in scenario 1, 2, 3 of 4 zit. Scenario 4 is het hoogste. Vanaf 2019 zat de St. Michaëlschool in scenario 4. Op de onderdelen Visie en Deskundigheid heeft de cultuurwerkgroep echter het antwoord op een aantal vragen in de zelfbeoordelingslijst van 2024 naar beneden bijgesteld. Op twee terreinen lagen verbeterpunten:

Door de snelle wisselingen in het team was nog niet elk teamlid voldoende betrokken bij de visie op cultuureducatie bij ons. We wilden daarom graag een studiedag organiseren om dit wel te bereiken. Dat is inmiddels gelukt.

Door pensionering van een aantal collega's was ook expertise en deskundigheid verdwenen. We wilden graag nieuwe collega's aanmoedigen zich te bekwamen in cultuureducatie. Nascholing was daarvoor noodzakelijk.

Inmiddels heeft Miriam Koning de cursus cultuurcoördinator van K&C Groningen succesvol afgerond en zich opgegeven voor de post-HBO opleiding cultuurbegeleider.

De St. Michaëlschool zit nu opnieuw in scenario 4

Hier kun je ons rapport van schooljaar 2025/2026 en de beoordeling terugvinden: Voor

Link: <https://portaal.evi3.nl/dashboard>

VRAGENLIJST PO CMK4-PLAN

1. Wat was het aantal leerlingen van jouw school op teldatum 1 oktober 2024?

.....214.....

2. Heeft jouw school een actueel cultuurbeleidsplan?

- Ja
- Ja, maar het is verouderd en wordt geactualiseerd.
- Nee

Upload cultuurbeleidsplan (indien antwoord 'ja')

Jouw school en K&C werken samen aan de kwalitatieve (door)ontwikkeling van het cultuuronderwijs op de school. De ambities voor kwaliteitsverbetering worden gesteld aan de hand van scenario's.

3. Welk scenario sluit het meest aan bij de schoolsituatie op dit moment (startscenario)?

- Scenario 1
- Scenario 2
- Scenario 3
- Scenario 4

4. In welk scenario zie jij jouw school over twee jaar (ambitiescenario)?

Groeien binnen hetzelfde scenario is ook mogelijk.

- Scenario 2
- Scenario 3
- Scenario 4

5. Licht de keuze voor dit ambitiescenario kort toe:

Vanaf 2019 zat de St. Michaëlschool in scenario 4. Op de onderdelen Visie en Deskundigheid heeft de cultuurwerkgroep echter zelf het antwoord op een aantal vragen in de zelfbeoordelingslijst van 2024 naar beneden bijgesteld. Op twee terreinen lagen verbeterpunten: door de snelle wisselingen in het team was in september 2024 nog niet elk teamlid voldoende betrokken bij de visie op cultuureducatie bij ons. We wilden daarom graag een teambijeenkomst organiseren om dit wel te bereiken. Het delen van de visie van onze school op cultuureducatie heeft intussen plaatsgevonden. Door pensionering van een aantal collega's is de afgelopen jaren ook expertise en deskundigheid verdwenen. We willen graag nieuwe collega's aanmoedigen zich te bekwamen in cultuureducatie. Nascholing vinden we daarvoor noodzakelijk. Inmiddels is de werkgroep cultuur weer op sterkte en wil een collega aankomend schooljaar de cursus cultuurcoördinator bij K&C Groningen gaan volgen. De St. Michaëlschool zit nu op scenario 3,5 maar heeft de ambitie om de komende tijd weer door te groeien naar scenario 4.

Speerpunten

6. Om het ambitiescenario te bereiken hebben we de volgende speerpunten gekozen:

DESKUNDIGHEID

<i>Speerpunten 2025-2026</i>	<i>Speerpunten 2026-2027</i>
<i>- deskundigheidsbevordering m.b.t. het door ontwikkelen en implementeren van de leerlijn beeldende vorming</i>	
<i>-cursus cultuurcoördinator</i>	
<i>- coaching on the job m.b.t. beeldende vorming door Heleen van den Broek en deelname van een aantal teamleden aan de cursus Taal en beeldende vorming</i>	
<i>-</i>	
Ambities en plan voor 2025/2026 en 2026/2027 voor de besteding van de gelden van CMK:	
Beeldende vorming: onder de teamleden is een enquête afgenomen waarin gevraagd is welke discipline wat betreft cultuureducatie zij graag de komende tijd zouden willen uitwerken. Daarnaast is leerkrachten ook gevraagd in welke mate zij zich deskundig voelen wat betreft de verschillende disciplines. Veel collega's gaven aan zich in de discipline beeldende vorming verder te willen bekwamen en daarvoor graag deskundigheidsbevordering op basis van coaching on the job te willen volgen, verzorgd door een kunstenaar. Beeldende vorming wordt de komende twee jaar daarom speerpunt van onze ambities. In 2021 heeft Petra Paap een deskundigheidsbevorderingstraject voor ons uitgezet voor druktechnieken en aan de hand van haar product 'Maatwerk' ons ondersteund bij het opzetten van een leerlijn druktechnieken voor groep 1 t/m 8. We willen ons nu richten op beeldende vorming in relatie tot taal. De taalmethode STAAL waar wij sinds drie jaar op onze school mee	

werken, zet sterk in op vakoverstijgend werken. De methode zoekt de verbinding met o.a. beeldende vorming. We willen deze verbinding graag met hulp van culturele aanbieder Heleen van den Broek door ontwikkelen, en op deze manier - passend bij onze visie - onze leerlijn beeldende vorming voor de toekomst borgen in ons curriculum. De ondersteuning van Heleen bestaat uit twee delen: een traject van vier middagen voor onze leerlingen van groep 5 t/m 8 op basis van coaching on the job door Heleen (of Mathilde met wie ze samenwerkt) bij ons op school, en verder het volgen van de CURSUS TAAL EN BEELDENDE VORMING 2026 – 2027 door een aantal teamleden in het atelier van Heleen.

Miriam Koning wil in schooljaar 2025/2026 graag de cursus cultuurcoördinator bij K&C Groningen volgen.

-

Benodigd bedrag 2025-2026	Benodigd bedrag 2026-2027
€ 1106,00	€1875,00

LEERLIJNONTWIKKELING

Speerpunten 2025-2026

Beeldende vorming. Zoveel mogelijk vakoverstijgend in samenhang met taal.

Speerpunten 2026-2027

-

Naast de hiervoor beschreven deskundigheidsbevordering, willen we graag voor de duur van één schooljaar een abonnement op de digitale methode beeldende vorming **Laat maar zien** afnemen. Met dit abonnement hebben alle leerkrachten van de school toegang tot alle aangeboden lessen van groep 1 t/m 8. We willen hiermee uitproberen of deze methode bij onze school past en of we in de toekomst hier structureel op jaarlijkse basis licenties voor willen afnemen.

-

Benodigd bedrag 2025-2026	Benodigd bedrag 2026-2027
€ 354,00	

OVERIG

Schooljaar 2025-2026 De extra aandacht voor beeldende vorming zal ook extra beschikbaarheid van materiaal vragen. Een deel van ons budget willen we graag gebruiken voor de aanschaf van duurzaam materiaal voor beeldende vorming zoals herbruikbare materialen t.b.v. druktechnieken, stempelmateriaal in opbergbakkenmateriaal e.d. <i>Activiteiten:</i> Voor de onderbouw willen we twee producten van Kunstpunt voor de groepen 1 t/m 4 afnemen, verdeeld over twee schooljaren. In schooljaar 2025-2026 <i>-Het blauwe paardje is een educatieproject voor groep 1 en 2 rondom de kunstenaar Wassily Kandinsky.</i>	Benodigd bedrag 2025-2026 €220,00 €405,00
In schooljaar 2026-2027 <i>Activiteiten:</i> Schooljaar 2026-2027 <i>De parkiet, de zeemeermin en de slak, kunstproject rondom de kleurrijke wereld van Henri Matisse, gebaseerd op het gelijknamige kunstboek van Annemarie van Haeringen voor groep 3 en 4.</i> <i>De verwachting is dat deze twee producten de komende twee jaar niet in het cultuurmenu worden opgenomen., Inmiddels is met Tynke Boomsma van Kunstpunt afgestemd dat er ook een maatwerkproduct - passend bij onze ambities - bij ons op school kan worden aangeboden, mocht dit toch het geval zijn.</i> Vanwege de unieke locatie van onze school hebben we er ook voor gekozen om groep 3 het product <i>Dieren in Beeld</i> aan te bieden uit ons eigen schoolbudget. Veel van de kunstwerken die in <i>Dier in beeld</i> besproken worden, bevinden zich op loopafstand van onze school. <i>Dier in beeld</i> is eerder door ons afgenomen en hoog gewaardeerd. Verder voor de aanschaf van duurzaam materiaal voor beeldende vorming	Benodigd bedrag 2026-2027 €405,00 €220,00

--	--

Totaal 2025-2026	Totaal 2026-2027
€ 2500,00	€2500,00

7. Hoe denk je met de gekozen speerpunten voor de lange termijn te werken aan de kwalitatieve (door-)ontwikkeling van het cultuuronderwijs op de school?

We denken dat de voorgenomen acties en deskundigheidsbevordering een duurzame verdieping van de leerlijn beeldende vorming zullen betekenen, omdat er gewerkt gaat worden vanuit het principe van coaching on the job. Opgedane kennis kan in verschillende groepen worden toegepast, omdat de leerkrachten tijdens de vrijdagmiddag niet alleen in hun eigen groep lesgeven maar rouleren.

8. Hoe wil je met K&C samenwerken om de beschreven speerpunten te realiseren?

Miriam Koning wil in schooljaar 2025/2026 graag de cursus cultuurcoördinator bij K&C Groningen volgen.

We willen met Heleen de optie produktontwikkeling onderzoeken om voor onze school de leerlijn beeldende vorming verder uit te werken. Daarbij maken we graag gebruik van de steunfunctie van onze adviseur van K&C.

9. Welke externe culturele partners (indien bekend) wil je betrekken en waarvoor?

Heleen van den Broek

Kunstpunt Groningen

Mogelijkheid tot extra bijlagen

Bedankt voor het invullen van de samenwerkingsovereenkomst.

We toetsen je plannen aan de hand van de voorwaarden van de CMK-regeling. We nemen binnen 6 weken contact met je op.

Begroting voor de besteding van CMK-4 gelden	Schooljaar 2025/2026	Schooljaar 2026/2027
Te besteden:	2500,00	2500,00
Coaching on the job Heleen van den Broek keuzevakken locatie St. Michaëlschool	1106,00	
deelname van een aantal teamleden aan de cursus Taal en beeldende locatie atelier Heleen van den Broek		1875,00
Cursus cultuurcoördinator K&C Groningen Miriam Koning	415,00	
Het blauwe paardje is een educatieproject voor groep 1 en 2 rondom de kunstenaar Wassily Kandinsky.	405,00	
De parkiet, de zeemeermin en de slak, kunstproject rondom de kleurrijke wereld van Henri Matisse, gebaseerd op het gelijknamige kunstboek van Annemarie van Haeringen voor groep 3 en 4		405,00
Duurzaam materiaal voor beeldende vorming: kwasten, rollers en stempelmateriaal.	220,00	220,00
School abonnement op laat maar zien, voor 1 jaar	354,00	
totaal	2500,00	2500,00

